

V E R S L A G

VAN HET BUITENGEWOON CONGRES
DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP 13 EN
14 FEBRUARI 1909 TE DEVENTER

VERSLAG VAN HET BUITENGEWOON CONGRES DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP 13 EN 14 FEBRUARI 1909 TE DEVENTER.

EERSTE DAG.

Een anderen aanblik gaf de Schouwburgzaal bij dit buitengewoon congres der S. D. A. P., dan gewoonlijk onze congreszalen bieden. Nu geen groen, geen vlaggedoek, geen borstbeelden of opwekkende spreuken: een onversierde zaal, in overeenstemming met den diepen ernst van het partij-oogenblik.

Het congres is goed bezocht, ook door belangstellenden, die zich op de verhooging achter in de zaal en op de galerij verdringen.

Om kwart over eenen valt de voorzitterskamer. **Vliegen** opent het congres. Het is voor de eerste maal sedert de Partij bestaat, zegt hij, dat de verhoudingen ertoe hebben geleid u in buitengewoon congres bijeen te roepen en het toeval wil, dat dit congres plaats heeft in Deventer, waar ook het eerste congres der partij plaats had, in 1895, toen het program werd vastgesteld. In haar bestaan is zeker veel geschied wat niet aangenaam stemt, maar vergelijken wij dat eerste congres voor 14 jaar, met 20 afgevaardigden van 14 afdeelingen, zonder dat iemand zich iets van ons aantrok, met het tegenwoordig, talrijk bezocht congres, dat agitatie en spanning in het gansche land wekt, dan teekent dat den groei en den invloed onzer Partij. Dat geeft ons moed voor de toekomst; onverschillig wat er gebeuren moge, die groei van het verleden zal zich in de toekomst voortzetten.

De wordingsgeschiedenis van dit congres zal spr. niet te ver ophalen; houden wij ons aan het concrete punt: het optreden der „Tribune”, dat reeds te Arnhem een groot deel van het congres in beslag nam, is daarna van een aard geworden, dat eindelijk algemeen het gevoel zich uitte: zoo gaat het langer niet. Toen bleek dat zelfs de werkloosheidsinterpellatie in de Kamer, met haar groote effect en resultaat, niet meer aan de orde kon worden gesteld, zonder dat het van een stuk propaganda een nieuwe twistappel werd, besefte ieder: zoo kunnen wij niet voortgaan. Het Partijbestuur greep in en beraadslaagde over twee voorstellen: een buitengewoon congres tot royement, of een voorafgaande conferentie om de „Tribune”-redacteuren voor de keus te stellen: ophouden of heengaan. Het tweede voorstel is aanvaard, den redacteuren werd voorgelegd de met algemeene stemmen door het P. B. aanvaarde meening: gij moet ophouden met uw wijze van doen. De „Tribune”-redactie legde toen haar later aangevulde verklaring af, waarmee het P. B. genoegen nam. Maar twee leden van het P. B., Schaper en Helsdingen, konden zich met dit besluit niet vereenigen, meenden de verantwoordelijkheid ervoor niet te kunnen dragen en legden hun functie neer.

De vraag was toen: moest het P. B. de herkiezing van Schaper en Helsdingen beschouwen als een afkeuring der houding van het P. B.? Dan hadden bij hun herziening de overige leden van het P. B. moeten aftreden en het zou een verwarring geworden zijn, die tot aan het Paaschcongres geduurd zou hebben. Daarom besloot het P. B. te trachten een zuiverder uitspraak der Partij te krijgen door een referendum over de vraag of een buitengewoon congres gehouden zou worden. De afloop is bekend.

Kwam nu het buitengewoon congres zonder meer bijeen, dan scheen het gevaar voor scheuring zeer groot. Daarom besloot het P. B. voordien een conferentie te houden met de vooraanstaande personen van de beide elementen uit de partij, ten einde te trachten een grondslag van hernieuwde samenwerking of althans een duidelijken toestand te krijgen. Tegen die conferentie zijn stemmen uit de Partij opgegaan, maar zij die dit geval kritiseeren, moeten zich afvragen: wat had het P. B. anders moeten doen? Het P. B. zag geen andere mogelijkheid.

Die conferentie van 31 Januari had een bevredigend verloop. In één opzicht was er een geschil: moest een der „Tribune”-redacteuren, die tegelijk propagandist is, in die kwaliteit tot de conferentie worden uitgenoodigd? Het standpunt van het P. B. was: over deze personen is een proces in de Partij aan den gang, met hen kan nu niet meer onderhandeld worden, hun zaak is in handen van het congres. De conferentie kon eigenlijk niet tot uitnoodiging besluiten, alleen het P. B. en het was een fout van den voorzitter, dat hij de conferentie over de uitnoodiging liet stemmen.

Als gevolg van de besprekingen ter conferentie zijn door het P. B. de voorstellen ingediend die men kent.

Te betreuren in hooge mate is het, dat de besluiten van dit congres bemoeilijkt worden, niet bemoeilijkt voor de partij, maar voor enkele personen, doordat de menschen van de „Tribune” reeds gepubliceerd hebben hun besluit om zich aan de beslissingen van dit congres niet te storen. Maar het congres moet zich hierdoor niet laten beïnvloeden en doen alsof er zoo'n besluit van de „Tribune”-menschen niet bestaat.

Wat er intusschen op dit kongres moge worden besloten, vast moet staan, dat de Partij als een eenheid naar huis moet, als een grootere of als een kleinere eenheid, maar als een eenheid. (Applaus.) Het congres mag niet naar huis gaan, zonder de Partij uit een onhoudbaren toestand gered te hebben, zonder waarborgen tegen herhaling van het verledene gesteld te hebben. Dat zou een bewijs van machteloosheid zijn.

De „Tijd” heeft een plaat geleverd, waarin de Partij wordt afgebeeld als een bouwvallig huis, waarin de „Tribune” een scheur maakte. Nu zegt de „Tijd” steeds: in krotten worden de menschen 70 en 80 jaar oud. (Gelach en applaus.) Maar op dat plaatje staat ook iets anders; de schim van Marx die zegt: en dat gebeurt in mijn naam. Daarin steekt een groote waarheid. Er is in de Partij misbruik van Marx' naam gemaakt om elkaar het leven in de Partij moeilijk te maken. Laat de geest van Marx ons thans alleen toeroepen: Proletariërs aller landen vereenigt u! Dan zal dit kongres de Partij kracht geven tot nieuwen strijd naar buiten (A p p l a u s).

Besloten wordt te vergaderen tot half zes, dan van acht uur tot heel laat, Zondag van 9—12 uur en van 1—5 uur. De voorzitter wekte op tot kortheid in de besprekingen en deelt mede dat het P. B. tot aanwezigheid uitgenoodigd heeft de „Tribune”-redaktie en v. d. Goes, omdat die geen afgevaardigde was, benevens mevr. Holst, omdat die voorgesteld is als redaktielid van het nieuwe Partijweekblad.

Prins-Zaandam acht de uitnoodiging van v. d. Goes niet goed; Hilversum had hem kunnen afvaardigen.

Met op één na algemeene stemmen worden de besluiten door het P. B. in zake dagorde enz. goedgekeurd.

Voorgesteld wordt alle ingediende voorstellen te gelijk te behandelen, maar het voorstel van Amsterdam I—VI, dat een statutenwijziging bedoelt, beter voorbereid tot het Paaschcongres te verdagen en evenzoo te doen met het voorstel-Rotterdam V om „de Nieuwe Tijd” aan de Partij te brengen.

Aldus wordt zonder tegenspraak besloten.

Aan de orde zijn

algemeene beschouwingen

over de op den beschrijvingsbrief gebleven voorstellen.

Vllegen licht het standpunt van het P. B. toe. Kortelijk. Geen requisitoir tegenover hen die de Partij in deze moeilijke omstandigheden brachten, maar een aanwijzing der middelen tot verbetering. De vrijheid van spreken en schrijven in de Partij is hier aan de orde. Naar onze meening is die vrijheid nooit geschonden of bedreigd. In verschillende resoluties is ze steeds weer op nieuw bevestigd. Maar als zekere partijgenooten van die vrijheid een gebruik maken als geschied is, dan komt de Partij voor het gevaar, dat haar bestaan bedreigd is. Dat de partijverhoudingen vergiftigd zijn, dat het den laatsten tijd niet goed meer ging, daarover heerscht wel slechts ééne meening in de Partij.

Waar zit het kwaad? Als wij oordeelden, dat er een zoodanig meningsverschil was, dat praktisch samenwerken in den direkten strijd onmogelijk was, dan zou elke poging om tot overeenstemming te komen, achterwege zijn gebleven als nutteloos. Waar echter voortdurend blijkt, dat, wanneer de Partij aan het werk gaat, uit het verschillend wetenschappelijk standpunt altijd eenheid van daden voortvloeit, daar meenen wij dat uiteengaan onnoodig is en dat er een grondslag van samenwerking te vinden moet zijn, indien de wil daartoe bestaat. Was het waar dat onze Partij door wat genoemd is het revisionisme, in andere positie gebracht was dan vroeger en zij anders deed dan in het buitenland, dan moest dit met feiten zijn aan te toonen; dit is echter nog nooit gebeurd. Het verschil over de theorie bestaat in de andere landen ook, het is een verschil van inzicht omtrent

de werking van zekere maatschappelijke feiten en een noodzakelijk verschil van inzicht, zooals de eerste Utrechtsche resolutie dat omschrijft: de een legt meer den nadruk op theoretische propaganda, de ander meer op practischen arbeid. Maar het Marxisme hebben wij nooit afgewezen; de vraag is alleen of uit Marxistische overwegingen zelf zekere konklusies eenigszins anders moeten zijn dan zij vroeger getrokken werden. Komen wij echter tot de vraag: wat moeten wij doen, wat moeten onze daden zijn? — dan zijn wij het allen eens. Daarom moet een grondslag van samenwerking te vinden zijn.

De groote grief der Marxisten bleek ter conferentie deze: zij meenden in hun vrije meening-uiting te kort te zijn gedaan, zij hadden een gevoel dat zij niet geheel vrij waren hun meening te uiten. Dat was de eenige grief, wij achten hem onjuist, maar hebben toch de vraag te beantwoorden, of die grief niet kon worden weggenomen. Vandaar het voorstel van het Partijbestuur om aan „Het Volk” een weekblad toe te voegen onder redactie van Roland Holst en Wibaut. Dit weekblad moest worden verbonden aan „Het Volk”, omdat het dan den grootsten lezerskring bereikte en omdat er aldus een verband zou ontstaan tusschen dagblad en weekblad. Een zelfstandig weekblad, welks redactie alleen aan het congres verantwoordelijk is, achten wij niet goed, omdat dan zoo'n blad gerekend zou moeten worden ten volle de partijmeening weer te geven. Dat is het geval niet en daarom moet het blad aan „Het Volk” verbonden worden. De namen der redacteuren staan ons borg voor de zelfstandigheid van het blad en ook hiervoor, dat het blad niet tegen de partij het Marxisme zal propageeren, maar als een gist naar binnen.

Als consequentie van de oprichting van dit weekblad moet volgen: de opheffing der „Tribune”. Want het blijven bestaan der „Tribune” zou de goede samenwerking weer in gevaar brengen. Met partijgenooten als de redacteuren der „Tribune” zijn, dat weten wij nu toch allen wel, valt niet samen te werken. Bij het geheele P. B. staat eenstemmig vast, dat de „Tribune” behoort te verdwijnen. Meer hiervan zal spr. thans niet meer zeggen, omdat hij eerst wil hooren de argumenten voor het behoud der „Tribune”.

Over het derde voorstel maar een zeer kort woord. Als de Partij besluit de „Tribune” op te heffen, ten einde een twistangel weg te werpen die zooveel kwaad gesticht heeft, dan behoort zoo'n besluit ook nagevolgd te worden en zal de Partij, als zij zich van de „Tribune” niet kan ontdoen met behoud der redacteuren als partijgenooten, dit moeten doen met verlies dier redacteuren als partijgenooten.

Hieruit blijkt de onmogelijkheid van het voorstel-Bussum: niet over een jaar, maar onmiddellijk moeten wij betere verhoudingen hebben. Ook zooals Middelburg en Scheveningen willen: wel de „Tribune” verbieden, maar geen royement als de „Tribune” niet wordt opgeheven, — ook dat gaat niet; het zou zijn een machteloosverklaring der Partij om haar eigen besluiten tot uitvoering te brengen.

Royement zonder voorafgaand verbod der „Tribune” kan eerst overwogen worden, als wij de redacteuren gehoord hebben. Het voorstel-Heer om de „Tribune” onder contrôle der Partij te stellen, zal noch door de Partij, noch door de „Tribune” gewenscht worden.

Ten slotte: laat het congres zorgen met energie zijn besluiten te nemen.

Helsdingen spreekt als vertegenwoordiger eener minderheid in het P. B. Hij is tegen oprichting van een marxistisch partijweekblad. Daartoe zou nooit een voorstel gedaan zijn, of het zou althans nooit eenige kans van slagen gehad hebben, als de „Tribune” niet was opgericht. Waarom dan nu wel? De „Tribune” heeft een kritiek gevoerd, die alle perken te buiten ging. Het meest typische staaltje was het verwijt dat de Kamerfractie op huichelachtig-heimelijke wijze aanstuurde op een bloc met de burgerlijke partijen. Omdat nu de „Tribune” zoo uit den band geslagen is, daarom wil men thans een marxistisch weekblad op partijkosten uitgeven. Een beloofting voor de ongeduld alzoo. Daarmee kan spr. niet meegaan.

Het P. B. kwam tot zijn voorstel, omdat de Marxisten het gevoel hadden, dat zij niet vrij waren in hun meeningsuiting. Het kan wel zijn, dat zij dat gevoel hadden, maar de vraag is of zij dat gevoel op goede gronden hadden. En spr. betwist dat dit het geval is. In „Het Volk” zijn de Marxisten nooit in de minste mate belemmerd en zij hadden er nog een maandschrift bij. De Marxisten moeten zelf uitmaken, of zij liever propaganda en Partij-critiek willen voeren onder contrôle. Dat moeten zij zelf weten. Maar op de conferentie van 31 Januari is afdoende gebleken, dat nimmer „Het Volk” een marxistische uiting geweigerd heeft. Uitgedaagd bewijzen van het tegendeel te noemen, bleven de Marxisten in gebreke. Aanneming van dit voorstel zal consequenties kunnen hebben, als de godsdienstige of revisionistische partijgenooten ook eigen weekbladen gaan oprichten en daarin van leer trekken zooals nu „De Tribune” deed. Dan zal de partij ook officieele weekbladen aan die groepen moeten geven. Daarenboven kan men tot rare gevolgen komen. Stel dat Roland Holst en Wibaut later eens bedanken als redacteuren en het congres dan nieuwe redacteuren moet benoemen, — hoe dan? Zal de Partij verantwoordelijk zijn voor wat die minderheid in een officieel Partij-weekblad zegt?

Velen zullen nu dit bemiddelingsvoorstel aangrijpen om een scheuring in de Partij te verhoeden. In verzoening heeft de Partij altijd gejuicht. Maar een paar weken later was het trots het handjesgeven weer de oude stemming. Van den vrede van Haarlem heeft spr. nooit anders kunnen zeggen dan: ik hoop er het beste van. In Enschede, Utrecht en Haarlem hebben onze kongressen ons ook het beeld te zien gegeven van mislukte vredesconferenties.

Alle pogingen tot verzoening hebben tot dusver gefaald en spr. vrees dat ook deze poging weer zal falen. Waarom? Het voorstel tot oprichting van een partijweekblad gaat uit van de meening dat de Marxisten daardoor bevredigd zullen worden. Maar nu reeds is gezegd: de „Tribune” blijft in ieder geval. Anderen zeggen: royement zal het uitreden van tal van Marxisten, zelfs van enkele afdelingen, ten gevolge hebben, met name van zeer groote getallen te Leiden, 's-Gravenhage, Zwolle, Rotterdam en Dordrecht.

Troelstra: Wat wil jij dan?

Helsdingen: Ik weet wel, dat deze beschouwingen het kongres misschien angstig zullen maken (Geroep: Neen, neen!), maar ik vertrouw, dat de Marxisten zich over de vooruitzichten duidelijk zullen uiten, of wij groot verlies van leden te wachten hebben. Maar hieruit blijkt dat algemeene bevrediging toch niet te wachten is. Daarom kan het kongres gerust de beide eerste voorstellen van het P. B. voorloopig laten rusten

en de geheele Marxistische groep stellen tegenover de vraag, of zij meer liefde heeft voor de Partij dan voor Wijnkoop, Ravestejn en Ceton. (Applaus.) Willen zij dan gaan, dan zegt spr.: Ga met God, of met wie gij wilt! (Gelach.) Hebben zij meer liefde voor die drie partijgenooten, die de Partij ten diepste gegriefd hebben, dan is de oprichting van het partijweekblad volkomen overbodig. Daarom eerst het royementsvoorstel behandeld!

Mendels is het ook niet met alle voorstellen van het P. B. eens. Het voorstel van het P. B. tot opheffing van de „Tribune” had niet bij alle leden van het P. B. dezelfde consequenties. Sommige P. B.-leden achtten het een gebod, bij niet-opvolging waarvan royement moest volgen. Anderen meenden, dat het congres alleen moest uitspreken dat naar zijn oordeel de „Tribune” behoort te worden opgeheven. (Ik zelf ging met die uitspraak alleen daarom mee omdat ik anders een royement voorzag.) Meenden de drie redacteuren zich daaraan niet te moeten houden, dan was het P. B. het er niet over eens wat dan volgen moest. Slechts de kleinste meerderheid was voor royement. Van de minderheid was er bijv. één die wilde afwachten wat de „Tribune”-redactie zou doen na het congres. Anderen, waaronder spr., waren van meening, dat de Partij onbehoorlijk zou doen door in dezen te royeeren. Persoonlijk is spr. nog altijd van meening, dat een buitengewoon congres onnoodig was; die meening doet thans niet veel ter zake (Geroep: Zeer juist!), maar brengt toch mede, dat spr. zich nog altijd niet verantwoord acht voor het bijeenroepen van dit congres.

Het gaat niet over de vraag: houdt men meer van de „Tribune”-redacteuren of van de Partij? Het zou kunnen zijn, dat men royement zoo onbehoorlijk, zoo schadelijk voor de Partij achtte, dat men de verantwoordelijkheid daarvan niet meer zou kunnen dragen.

Er was groote bitterheid gekomen in de uitingen der meeningsverschillen, er was verwildering in den toon gekomen. Hoofdzaak werd toen een algemeene bevrediging, een gezamenlijke bedding voor de verschillende partijstroomingen te vinden. Het was vooral Troelstra, die in een vergadering met het P. B. en in de conferentie van 31 Januari dat standpunt innam. Toen kwam op de conferentie het onvoorbereide denkbeeld van het op te richten partijweekblad en dat leek, zoo op het oog, aan velen een goeden grondslag. Het oprichten van dit weekblad was niet een gunst voor een kleine groep van partijgenooten, maar werd algemeen opgevat als een partijbelang: dat het Marxisme een eigen weekblad kreeg, omdat ons program marxistisch is en onze partijtactiek het ook moet zijn.

Zal nu echter hieraan het congres een waarde verbinden, waardoor de organisatorische eenheid en de harmonie der geesten toch weer in gevaar gebracht worden? Het lijkt wel zeer gemakkelijk om te zeggen: laat u niet beïnvloeden. Zeker ook meent spr., dat het congres niet handelen moet onder pressie, onder bedreiging (Geroep: zeer juist), maar de vraag is: moet het congres niet bedenken, dat, als het bevredigen wil, het niet moet beginnen met de uitstooting van drie partijgenooten? Wil men werkelijk ernstig de Marxisten het mogelijk en aangenaam maken om met volle hart samen te werken met de Partij, dan moet men zich toch eens menscheijk en zielkundig afvragen, of men dit wel kan bereiken, als men die drie personen royeert. Als gij het

„uitmaken" wilt, doet het dan niet zoo, dat gij weer nieuwe stof tot onbehagen en tweedracht schept.

De meeuingsverschillen in onze Partij, waren nog niet zoo scherp en omvangrijk, dat zij noodzakelijker wijze in de Partij gebracht moesten worden in den vorm als de „Tribune" dit somwijlen deed. Maar iets anders is of in het bijzonder een sociaaldemokratische partij, niet alleen de macht, maar ook het recht heeft om te zeggen: aan de particuliere uitgave van een blad moet een einde komen, op straffe van roeyement. Men kan iemand roeyeren op grond van wat hij geschreven heeft, maar niet op grond van wat hij schrijven zal. (G e l a c h.) Toch is het dat laatste wat het P. B. nu doet en waarmee het van standpunt volkomen veranderd is. Vroeger, o. a. te Arnhem, zei Vliegen, dat hij zich nooit zou laten voorschrijven, wat en waar hij schrijven zou. Het P. B. zette dan ook roeyement in het vooruitzicht wegens overtreding der bekende, aan het P. B. door de „Tribune" afgegeven verklaring.

Vliegen: Die overtreding is gebeurd.

Mendels: Dan hadt gij daarvoor thans roeyement moeten voorstellen. Maar thans wilt gij het doen, als zij een blad niet willen opheffen. Dat is een zeer belangrijk verschil. Gij wilt thans die menschen roeyeren niet om wat zij schreven, maar omdat zij hun blad behouden . . .

Troelstra: Omdat het de „Tribune" is.

Mendels: Er is zelfs gezegd: als de redacteuren nu nog vrijwillig de „Tribune" opheffen, volgt geen roeyement. Dat is dus een amnestie voor het verledene, maar daaruit blijkt, hoezeer men van standpunt veranderd is. In zijn manifest noemde het P. B. roeyement: „een zeer ernstige principieele zaak, die in andere partijen schier nooit voorgekomen is." In andere partijen is scherp gestreden in aparte bladen, zonder dat ooit verbod of roeyement volgde.

Spr. wijst op de „Mouvement Socialiste" en Hubert Lagardelle, die in de partij gebleven is en eerst ten slotte vrijwillig met zijn fractie er uit gegaan is, maar nooit geroyeerd is, in weerwil van zijn heftige aanvallen op de partij. Ook Labriola en zijn „Avanguardia" zijn nooit uit de Italiaansche partij gezet, hoewel hij in flagranten strijd met de meerderheid der partij stond; ook hij is vrijwillig uitgetreden, toen de meerderheid hoe langer hoe minder ontvankelijk werd voor zijn ideeën en wijze van optreden. Misschien zou dat met de „Tribune" ook zoo kunnen gaan. Maar Labriola is vrijwillig gegaan . . .

Van Kol: Na de partij ondermijnd te hebben.

Mendels: Natuurlijk geeft scherp meeuingsverschil onbehagen en in elk geval zal het na dit kongres, hoe het ook afloopt, wel niet weer direkt de oude prettige stemming zijn. Maar zeker behoudt men de oude bitterheid na roeyement.

Thans nog een vergelijking, die natuurlijk geen gelijkheid bedoelt. In de oude nederlandsche beweging was zeer zeker het geschilpunt veel duidelijker omschreven. Maar in dien ouden Socialistenbond zijn toch als afwijkende organen „Nieuwe Tijd" en „Baanbreker" opgericht. Er is heftig gevochten in dien ouden bond, maar nooit, hoe onverdraagzaam en fel hij ook optrad, heeft hij gezegd: als gij die bladen niet opheft, roeyeren wij u. Toch traden die bladen nog veel krasser tegen Nieuwenhuis op, dan de „Tribune" tegen „Het Volk" en de Kamerfractie. Ten slotte zijn de parlementairen vrijwillig er uit gegaan. Maar ze zijn er nooit uit gezet.

Dat zijn internationale en nationale verschijnselen, die er op wijzen, dat waar wij hier ook een somwijlen te heftig inwendig strijdende groep partijgenooten hebben, wij niet moeten roeyeren, omdat zij hun blad hebben. Zeker heeft men in Duitschland de „Jungen" uit de Partij gezet. Maar die hadden gescholden van „parasieten" enz. En op hetzelfde congres, waar die half-anarchisten links zijn uitgeworpen, heeft men de revisionisten Vollmar rechts ook afgewezen. Dat was de groote beteekenis: dat de partij links straf bleef staan. Dat nu is in onze Partij de fout: dat men alleen tegen uitersten links straf optreedt, maar tegen de uitersten rechts te weinig optreedt.

Daarom geen roeyement. De burgerlijke Onderwijzersbond had letterlijk dezelfde positie als wij nu. Onze partijgenooten in dien Bond hadden een eigen groep en blad, die ook niet liefelijk optraden, zelfs wel onnoodig persoonlijk. Maar met roeyement zijn zij nooit bedreigd en ten slotte is het afgestorven. Zoo verzeker ik u: een goed Marxistisch Partijweekblad zal de „Tribune" in korten tijd draineeren, doen afsterven. En zoudt gij dan onnoodig afsnijden, roeyeren?

Fortuijn-Amsterdam I—VI: Het is niet bepaald mijn fort om wijsgeerige speechs te houden zooals mijn nog niet aanwezige mede-afgevaardigde Gerhard, maar ik wil zeggen: onze afdeeling maakt zich geen illusies omtrent den afloop van dit kongres; wij gelooven, helaas!, dat roeyement volgen zal en dat achten wij een ramp. Als gij roeyert, zult gij moeten aantoonen, dat de geroyeerden gehandeld hebben tegen het program en dat kunt gij niet. Mendels sprak als jurist en dat wil spr. als zaakwaarnemer even navolgen. Volgens het program kan men alleen roeyeren personen die door hun gedrag de Partij benadeelden. niet personen die enkele lieden beledigden. In de statuten staat ook nog niet, dat de Partij leden verbieden kan zelf bladen uit te geven; op dien grond mag men dan ook niet roeyeren. Maar het partijprogram eischt van de burgerlijke partijen: volledige vrijheid van woord en geschrift en bestraffing van overtreding. Moeten wij dat dan zelf niet handhaven in de Partij? (A p p l a u s.) Spr. gelooft niet dat er honderden bij roeyement zullen uittraden, wel tientallen zeer goede partijgenooten. Maar dat mag ons geen reden zijn. Gij moogt niet partijgenooten den mond snoeren, omdat gij hun kritiek niet kunt verdragen. (Geroep: Och, och!)

Een partij met absolute eenheid bestaat niet, behalve bij de katholieken. (Stemmen: Ook daar niet!) Een partij zonder oppositie is een doode partij. Kan Helsdingen niet meer tegen paardevijgen? De voormannen, zegt men, zijn grievend beledigd. Wat zijn dat voor menschen? Ploegbazen? (G e l a c h.) De „Blijde Wereld" is voor mij een nachtmerrie, maar wil ik nu de blijde dominees roeyeren? Neen, zolang zij niet tegen het program handelen. Men wil „de Nieuwe Tijd" houden, omdat die maar door 600 academici gelezen wordt, terwijl de „Tribune" maar 3 cent kost, de arbeiders bereikt en daarom weg moet. Wat kan het ons schelen, of een of andere persoon, of Troelstr zich verlamd voelt? Mag Spiekman wel een ander voor een „klungel" uitschelden en mag men niet terugschelden? Mogen er geen practische geschilpunten in de Partij zijn? Mag ik het er niet mee oneens zijn, toen Troelstra bij het werklozen-debat zei: als de arbeiders maar geholpen worden, kan het ons niet schelen op welke manier.

Troelstra: Niks van aan!

Fortuijn: (Nu, dan was het bij het agrarisch debat (gelach). Als Schaper naar de grenzen wil suellen, mogen wij dan niet zeggen: dat is onmarxistisch? Denkt gij de oppositie te kunnen smoren? Dat kunt gij niet in een soc.-dem. partij. Twistappels werpen is een zeer verdienstelijk werk; ik heb het in Werkliedenverbond en Soc.-Dem. Bond ook wel gedaan. Zoolang gij niet kunt aantoonen, dat de „Tribune” niet op den bodem van het program staat, mist gij het recht van roeyement.

Duys-Zaandam: Zij die tot dusver spraken, hebben zich gehouden aan Besuyn's advies: scherp onderscheiden tusschen de beginselverschillen en de „Tribune”-kwestie. Op beginselgebied zullen velen volkomen Marxisten zijn, die nu de „Tribune” weg willen hebben. Aan roeyement van v. d. Goes, Wibaut enz. denkt niemand. Waarom dan wel de „Tribune”-lui? Omdat zij sedert jaren een gedrag tegen de Partij volgen, dat roeyement noodzakelijk maakt. Feitelijk had het P. B. reeds moeten roeyeren en zeker Spiekman, die eerst met een paar donder-artikelen kwam, en daarop zijn draai nam. (Applaus.)

Natuurlijk, hun positie was moeilijk en zij hebben uitsluitend het partijbelang in het oog gehad. Het had nooit zoo'n vaart in de Partij genomen, als er niet waren personen, die men „vrijzinnig-demokraten in de partij” kan noemen, menschen die van twee wallen eten, die het heele jaar laten schelden op de voormannen en dan op het congres aap-wat-heb-je-mooie-jongen komen spelen. Ik bedoel menschen als Mendels, v. d. Waerden, Alberda, de zgn. verzoeningsgezinden, die in oogenblikken als deze het grootste gevaar zijn.

Mendels: De drijvers zijn beter!

Duijs: Ik ben geen drijver. (Gelach). Ik heb in de „Voorpost” nooit gedreven, terwijl mijn voorganger Mendels altijd met theoretische kibbelarijen erin aankwam.

Mendels: Dat lieg je.

Duijs: Zelfs zoo erg, dat Troelstra er met een ingezonden stuk tegen moest opkomen.

Mendels: Eenmaal!

Duijs: Legt uw oor eens te luisteren in de Partij en gij zult hooren dat roeyement volgen moet. In „Het Volk” zijn nooit principiele stukken geweigerd, zelfs niet het kleinste stukje. Toch roept men van onderdrukking der meeningsvrijheid. Daarom is een duur weekblad als nu opgericht zal worden, feitelijk onnoodig. Het is ook een voorrecht, want het Marxisme zal de eenige richting zijn die een blad krijgt. Terecht merkte Fortuijn op, dat in Mendels de advokaat aan het woord was...

Mendels: En nu de officier-van-justitie. (Appl.)

Duijs: Dan zal nu de officier van Justitie eens een requisitoir nemen tegen een advocaat. Er wordt niet geroyeerd voor wat de Tribune-lui zullen misdrijven. Het staat zoo: ze zullen geroyeerd worden om hun verleden, maar de partij zegt: gij kunt dat voorkomen doordat gij door een daad uw goede trouw toont en „De Tribune” opheft. Mendels heeft over het congres van Halle gesproken, maar hij moet het congres van Erfurt eens nagaan en zal dan zien, dat de dwarsdrijverijen der „Jungen” jegens de partij precies woordelijk en letterlijk dezelfde waren als in „De Tribune” gehoord werden. Om die reden en om geen enkele andere zijn de „Jungen” geroyeerd en daarna is de partij gegroeid tot drie miljoen stemmen.

Van Kol: Aug. Bebel was de man van het roeyement.

Duys: Juist, en Liebknecht. De toestand is

onhoudbaar. Wij revisionisten kunnen tegenwoordig het werk doen en dan als we van de propaganda terugkomen worden we door Gorter en zijn engeren geestverwanten uitgescheiden voor prullen en menschen die van het socialisme niets afweten. Laat men dan zelf op propaganda gaan als men 't zooveel beter kan en niet zooals Gorter in plaats daarvan gaan tennissen en voetballen met de Hilversumsche bourgeoisie. (Gefluit.)

De Voorzitter: Ik verzoek stilte, maar verzoek Duys ook zijn persoonlijkheden achterwege te houden.

Duys: Ja, hoe is de toestand? Bij een Friesche verkiezingsactie kan men slechts één Marxist als propagandist krijgen, door hem het mes op de keel te zetten en dan komt „De Tribune” en zegt: die verkiezingsactie deugde niet. In Rotterdam verkettert v. Ravesteyn Spiekman en noemt hem klein-burgelijk omdat hij de kermis afschaffen wil vlak daarop komt v. d. Goes in „Het Volk” als marxist juist voor kermisafschaffing pleiten.

Wat is het verschil tusschen Marxist en revisionist in de praktijk? Zijn Loopuit en Mendels meer Marxist in de praktijk dan Vliegen in den Amsterdamschen Raad? Waarom wordt Wibaut in de „Tribune” zacht aangepakt als hij in den Raad naar hun inzicht verkeerd doet en waarom Troelstra hard? Het gaat niet om Marxisme of revisionisme. Ik heb persoonlijk de hoogste achting voor Wibaut, Holst, v. d. Goes.

V. d. Goes: Ik dank jou!

Duijs: Daarmee toont v. d. Goes dat hij van de zaak een personenzaak maakt. (Applaus.) Men maakt personenverschil. Was Wijnkoop een arbeider, hij was er al lang uitgegoid. In Weesp roeyert men een arbeider omdat hij lid is van een muziekvereniging die mee den nieuwen burgemeester zal ontvangen en Mendels zette in „de Stem des Volks” den naam van een gestorven burgemeester in een rouwrand.

Mendels: Scheef voorgesteld alweer. Een schandaal, de persoonlijkheden van dien kerel!

Duijs: Ik wees op feiten. Het gemier met de „Tribune” moet uit zijn. Laat het congres niet uiteengaan, zonder de „Tribune”-redacteuren geroyeerd te hebben. (Luid applaus.)

Van der Waerden-Amsterdam V: Als iemand als Wibaut, die geregeld medewerker van „Het Volk” is, zegt, dat „Het Volk” zeker voor hem gesloten zou zijn, als hij kritiek op de politiek van de Partij zou willen uiten...

Troelstra: En dat moeten wij dan maar gelooven, alleen omdat Wibaut dat zonder eenigen grond zegt?

Van der Waerden: Het gebeurt aldus, dat de redactie onmiddellijk grof over iemand heenvalt en hem disqualificeert, als hij het waagt kritiek te oefenen. Dat schrikt de menschen van kritiek in „Het Volk” af. „Het Volk” is voor de critiek gesloten. Als in Amsterdam vergaderingen worden gehouden, waar critiek wordt uitgesproken, dan disqualificeert „Het Volk” die critiek. Het heet dan „een gewone marxistische aanval op de partij, waarmee de laatste jaren van dien kant op de partij wordt losgetrokken.”

Nooit heeft men goede bedoelingen verondersteld. Tegen een eenvoudige partijgenoot als Stavenisse de Brauw, ik bedoel met „eenvoudig” niet 't zelfde als Duijs als hij spreekt over een eenvoudig arbeider, want dat zweemt naar demagogie — sprak men van stroomingen, kunstmatig geconstrueerd, van: op zoek zijn naar feiten. Men heeft de oppositie ongemotiveerd en verderfelijk genoemd, die 't er

op gemunt had „de tegenwoordige partijleiding uit den zadel te wippen.”

Schaper heeft van Gorter's moraal gemaakt: „lieg en bedrieg maar raak”.

Schaper: Dat is de konsekwentie.

Van der Waerden: Ja die maakt gij er van. Maar als Kuiper er tegen opkomt dat de redactie dit toeliet, zegt deze dat ze er niets ergs in vond. Spiekman schreef dat hij de oppositie in den hoek had gezet, is dat loyaal?

Als in Amsterdam een ontwikkelingsclub wordt opgericht, die zelfs Kuiper en Wibaut uitnodigt als sprekers, dan wordt er gezegd: de fatsoenlijke Marxisten moesten daaraan niet meedoen. Dat wij niet scherp tegen de „Tribune” ageerden, dan was dat omdat wij hen niet wilden aanvallen, omdat „Het Volk” gesloten was.

Troelstra: Is niet gesloten!

V. d. Waerden: Met het stelsel van onderschriften bij ingezonden stukken heeft „Het Volk” den schrik er in gebracht. (Och, och!) Zeker hebben de „Tribune”-mensen zeer zwaar gezondigd, het Marxisme vooral ook in miskrediet gebracht. Met Troelstra's werkloosheidspeechen was ik het niet geheel eens, maar er zat een massa propaganda in en de „Tribune” heeft daarvan niets gezegd, doch gezegd dat Troelstra geen sociaaldemocraat meer was. Dat was een schandaal. Maar wat heeft Duijs niet in de „Voorpost” misdaan? Gaat het nu aan tot de „Tribune”-lui te zeggen: je geld of je leven! Men kan royeeren, wegens beschadiging van het partijbelang. Het Rotterdamse colportage-verbod was een schandaal

(Geroep: De colportage zelf was veel grooter schandaal). Men had dien colporteur kunnen bestraffen, schorsen, zelfs royeeren, maar colportage-verbod is in strijd met de partijgrondslagen. Wij eischen de vrijheid van drukpers van de bourgeoisie, maar mogen dan zelf ook geen blad verbieden.

Te Erfurt, dit aan Duijs' adres, zijn de mensen ook geroyeerd omdat zij gezegd hadden, dat de partijleiders de Partij corrupteerden . . .

Troelstra: Iets dergelijks verwijt men ons: de „Tribune” schreef, dat de Kamerfractie bewust op een blok met de burgerlijke partijen aanstuurt, maar het niet eerlijk durft te doen. (A p p l a u s.)

Van der Waerden: Een tweede royementsreden was de beschuldiging, dat de Partij partijgelden ten gunste van schuimers heeft uitgegeven.

Duijs: Daarom zijn ze niet geroyeerd.

Van der Waerden: Een derde royementsreden was de beschuldiging, dat de partijleiding de partijbelangen ernstig geschaad had. (Stemmen: Juist als hier!)

Partijgenooten, ik ben voor straffe organisatie en discipline, maar men vergeet niet dat de organisatie een middel is om onze beginselen te verwerkelijken. De organisatie is dus twee, onze beginselen é é n.

Een van onze beginselen is onze vrijheid van kritiek. Daarom geen verbod van een blad. In den Amsterdamschen Raad heeft Vliegen tot den burgemeester gezegd inzake het ontslag-Gulden: „Men moet vertrouwen hebben in de vrijheid. Tegen losbandigheid is maar één geneesmiddel: de vrijheid zelf. Geweld helpt daartegen niet.” Als het congres tot de „Tribune”-redacteuren zegt: heft uw blad op in het belang van de Partij, dan geloof ik dat ze zullen zeggen: Rome heeft gesproken, wij leggen er ons bij neer. (Stemmen: Zij hebben al gezegd: Nooit!) (R u m o e r e n a p p l a u s.)

Mevr. Vos—Stel-Westeremden: Te Utrecht in 1906 zei ik reeds, dat de redactie van „Het Volk” met twee maten meet. Het niet-schrijven in dat blad door verschillende Marxisten had tot oorzaak de verwachting, dat de redactie dan in een noot een fikschen mep zou laten volgen. Wel zegt Vliegen, dat over de praktijk nooit oneenigheid in de Partij bestond, maar wij Marxisten vinden wel degelijk verschillende partijbestuursdaden verkeerd. De wijze van kritiek van de „Tribune” wekte niet mijn volkomen sympathie, omdat het zeer moeilijk is in Kamer en Raad altijd precies goed te handelen; maar afkeurenswaardige handelingen zijn toch aan te wijzen. Zou is in zake het district Appingadam het congresbesluit dat de Partij bij eerste stemming zelfstandig moet optreden, overtreden door het P.B.

Schaper: Eenstemmig.

Mevr. Vos—Stel: Dan hebben ook de Marxisten in het P. B. verkeerd gedaan. (Stemmen: Wat heeft dat nu op dit congres te maken?) Toen de afd. Westeremden zich aan de partijbesluiten hield schreef Schaper: „Ik hoop, dat de afd. W. aan de vergadering zal deelnemen” enz. . . . „Mits zij er niet heen gaat om tweedracht te zaaien en in de kaart te spelen van hen” (hiermede de tegenpartij bedoelende).

De voorzitter: Dit heeft toch niets met de „Tribune”-kwestie te maken.

Mevr. Vos—Stel: Het feit dat er nu een nieuw weekblad in de partij opgericht moet worden, is een bewijs dat er iets in de partij niet deugt. Als het goed was in de partij, moest „Het Volk” voor Marxisten en revisionisten gelijkelijk open staan.

Vliegen: Zou is het al.

Mevr. Vos—Stel: De Marxisten voelen het anders.

Vliegen: Dan voelen ze het mis.

Mevr. Vos—Stel: Niet in een hoekje van „Het Volk” moet het Marxisme de volle waarheid kunnen zeggen, maar in het heele blad. Als Vliegen heel Amsterdam in rep en roer brengt als drie gemeente-ambtenaren om den toon van hun vakblad ontslagen worden, moet hij hier geen royement voorstellen, omdat de „Tribune”-redactie haar waarheid verkondigt op een toon die hem niet bevalt. Die redacteuren vangen slechts de slagen op voor een heele partijstrooming die achter hen staat. De twee Marxistische redacteuren zullen in „Het Volk” tegen de vijf revisionisten altijd in de minderheid blijven. Wij kunnen echter probeeren of het gelukt. Tegenover Duijs' arbeiders die royement willen, staat de arbeidersafdeeling Kloosterburen die bij royement uittreedt. Laat ons in het aangezicht van den verkiezingsstrijd de partij-eenheid behouden.

De voorzitter deelt mede dat 139 afdelingen door 178 afgevaardigden vertegenwoordigd zijn.

Bakker-Zwolle verklaart zich in bijna alle opzichten tegen de meeningen der „Tribune” te kanten, maar toch een tegenstander te zijn van een verplichting tot opheffing ervan. Er heeft in de laatste maanden zeer groot gevaar voor scheuring gedreigd, zooals er al jaren lang een abnormale verhouding was, doordat de Marxisten, ten onrechte en doorvreten van wantrouwen, meenden geknot te zijn in hun meeningsuiting. Daarna kwam de oprichting der „Tribune”. De wijze van optreden in dat blad verdient dubbel-en-dwars een ongenadige afstraffing. Maar nu hebben wij het zeer verstandige voorstel om een officieel Marxistisch blad, dat ik om de eenheid te verkrijgen aanvaard, hoewel ik voor zulk een officieel Partij-Marxisme wel wat heel kriebelig ben. Zetten wij daar nu echter naast een verplichting om de „Tribune” op te heffen, met het dreigement van royement er

achter, dan krijgt dat den schijn van ketterjagerij en geven wij den geroeyerden de martelaars-glorie. De „Tribune” zal vanzelf wel verdwijnen, want de „Tribune”-lui zullen de redactie van het Partijweekblad wel als zeer bekwaam erkennen. (Stemmen: Ze zeggen juist het tegendeel!) Nu ja, in den laatsten tijd wordt veel gezegd wat men zoo nauw niet nemen moet. Laten wij oppassen niet twee Partij-organisaties te krijgen, maar de „Tribune” den dorren, roemloozen dood laten sterven. (Applaus.)

Verstegen-Helder: De verdedigers van de „Tribune” zijn nog niet erg gelukkig geweest. Hoe kunnen zij zeggen: de „Tribune”-redacteuren zijn schandelijk opgetreden, — en dan weer een verzoening tot stand willen brengen. Met die lui is eenvoudig niet langer land te bezeilen. Zij overtreden voortdurend alle mogelijke congres-resoluties. Zij zijn zoo bezielde met wantrouwen, dat zij nu reeds de redacteuren van het nieuwe weekblad wantrouwen, de meest eminente Marxisten uit de Partij. Zij zeggen vooruit: beslist wat je wilt, de „Tribune” blijft. Misschien verliezen wij mensen, die vroeger beste partijgenooten waren, maar nu zijn zij de partij enkel tot nadeel. Tegen de drukpersvrijheid willen wij niets doen, wij willen alleen zorgen dat men ons de „Tribune” niet meer als een blad van partijgenooten in de schoenen kan schuiven.

Het congres wordt om half zes verdaagd.

Om kwart over achten wordt het congres heropend.

De **voorzitter:** Er zijn nog 33 sprekers ingeschreven, maar zoo komen we niet verder en wordt de discussie niet helder genoeg, komen de zaken niet precies genoeg tegenover elkaar te staan. Daarom wordt voorgesteld: allereerst het woord te geven aan Troelstra voor de Kamerfractie, vervolgens aan v. d. Goes of een ander en daarna aan iemand van de „Tribune”. Niemand van die laatsten heeft zich nog laten inschrijven als spreker, maar dat gaat zoo niet. Er is op 't oogenblik niemand van de „Tribune”-lui hier, ze schijnen een conferentie te houden, maar dan moeten ze gewaarschuwd worden.

Het voorstel van den voorzitter wordt aangenomen.

Zoolang de „Tribune”-groep nog afwezig is, kort het congres zich den tijd met het zingen van het Vrijheidslied.

Troelstra krijgt daarna het woord. Hij had zich eerst onder de laatsten voor het woord aangemeld om velerlei redenen: te voren had hij zich schriftelijk en mondeling reeds uitgelaten, op vorige congressen had hij de marxistische critiek vrij uitvoerig weerlegd. Maar bovendien had hij de hoop dat eerst een der „Tribune”-redacteuren, die hier staan als aangeklaagden en tegen wien spr. in „Het Volk” uitvoerig opgekomen was, hier zoo spoedig mogelijk zou antwoorden. Nog niet lang geleden had spr. zelfs de stille hoop gehad, dat het optreden der „Tribune”-redactie hier van dien aard zou zijn, dat de Partij ontheven zou zijn van den plicht om tegenover hen recht te doen. Want zij, die spr. kennen en zijn stille werken in deze dagen hebben kunnen nagaan, weten dat spr. allermint is een drijver naar scheuring; dat hij allermint onpartijgenootschappelijk gezind is jegens de „Tribune”-redacteuren; dat hij, indien het noodig mocht

zijn — en, zei spr., ik vrees dat het noodig zal zijn — hen uit de Partij te zetten wegens verzet tegen een congresbesluit, dit niet van harte zal doen. Ik kan mij, vervolgde spr., wel verplaatsen in hun denkwijze, ik meen, dat zij verkeerde middelen bezigen om hun doel te bereiken, maar ik meen toch ook dat deze partijgenooten bezield zijn van de ernstige zucht om de Nederlandsche sociaal-democratie niet af te breken, maar sterker te maken. Wanneer men dan toch er toe overgaat, om den band met die partijgenooten te verbreken, dan doet men dat omdat men de Partij stelt boven personen.

Sprekende namens de Kamerfractie, treed ik niet alleen op als woordvoerder van grieven dier fractie. Ik zal trachten uiteen te zetten, waarom het ook van het standpunt der Marxisten noodzakelijk is de „Tribune” op te heffen en waarom, als de redactie niet uit zich zelve die opheffing volvoert, de Partij het recht en den plicht heeft, die redactie buiten de gelederen te plaatsen.

Wat is het karakter der „Tribune” in de partij-organisatie? Kwesties van toon en woorden betreffen slechts den buitenkant. Met het aanvankelijk standpunt van het P.B. kon ik mij daarom niet vereenigen, omdat dit slechts uitwassen betrof. Ook jegens de „Tribune” is niet minder in den goeden toon gezondigd dan andersom en hoewel de „Tribune” begonnen is, is dat mij niet de moeite waard om over te spreken, want wij zijn allemaal hanen en moeten van elkaar ook een kras woord kunnen verdragen. Zelfs erken ik dat de „Tribune” het in dat opzicht nog al schappelijk gemaakt heeft.

Schaper: Maak het niet te mooi.

Troelstra: Neen, maar ik wil den buitenkant van de kern scheiden. Er wordt in den laatsten tijd nog al eens verwezen naar de geschiedenis der scheuring in den ouden Soc.-Dem. Bond en aan mij valt dan, de twijfelachtige eer te beurt met Domela Nieuwenhuis te worden vergeleken. Wij traden in den ouden Bond zoo fel op, omdat in dien Bond de sociaal-democratie naar de maan ging en Nieuwenhuis geen sociaal-democraat meer was. Dat wettigde tot een strijd op leven en dood. Het eerst werd dit ingezien door v. d. Goes, later ook door anderen en mij. Wanneer men van de zijde der „Tribune” zijn eigen optreden met deze geschiedenis verklaart, dan is het eenig punt van vergelijking, dat ook nu in de S. D. A. P. de sociaal-democratie verlaten zou worden en het een strijd om het behoud der sociaal-democratie geldt. Zoo denkt men daar inderdaad.

Dat is een volkomen gewettigde opvatting die men niemand kwalijk kan nemen. Maar dan één van beiden: of men erkent althans de mogelijkheid dat die opvatting juist kan zijn en dan laat men dezen partijgenooten jaren en jaren, ten koste van de werkracht en het prestige der Partij, toe den strijd in de Partij te voeren en zegt als troost: het is noodig om de Partij voor ondergang te bewaren. Of wel, men erkent dat er natuurlijk in de Partij aanleiding is tot gerechtvaardigde kritiek, vooral op het werk dat mondeling en in plotselinge situaties moet geschieden, maar overtuigd dat de algemeene leiding der Partij sociaal-democratisch is, en ziende dat de kritiek

uitgaat van een systeem van afbreken en men miskent dat de Partij een levende twijg der Internationale is, — en dan wetende welk een schrikkelijke verlamming en verwoesting zulk een kritiek in de Partij moet aanrichten, dan komt er een oogenblik dat de Partij zegt: dat moet ophouden. Wanneer gij kracht put uit de meening dat wij de sociaal-democratie ten ondergang voeren, dan staan wij tegenover u evenzoo. Wanneer gij ons steeds verwijt dat wij geen inzicht in den klassenstrijd hebben, dan staan wij tegenover u evenzoo. (A p p l a u s.)

Dat is de beteekenis der „Tribune”, dat zij onverzoenlijk staat tegenover de taktiek die de Partij in Nederland steeds heeft gevoerd en zal blijven voeren. Uw standpunt stelt u buiten de Partij. Zoudt gij er in slagen macht te vormen in de Partij, dan zou de Partij, in plaats van een massabeweging, ineenschrompelen tot een sectarisch clubje, dan zou die door ons met zooveel verantwoordelijkheidsgevoel opgebouwde Partij, waarop de Nederlandsche arbeiders steeds meer hun hoop stellen, ineenstorten.

Er is niets in de Partij wat u bevalt. Er is gesproken over het werkloosheid-debat. Wanneer gij, die altijd zoo over theorie en klassenstrijd spreekt, dat in uw blad hadt opgenomen, dan zoudt gij met uw disqualificatie gewacht hebben minstens tot het volgend congres en althans de daarbij in de Kamer gemaakte propaganda eens rustig haar gang laten gaan. Gij hebt echter geen begrip van propaganda. Uit de christelijke pers bleek hoe men gevoelde, dat daar in de Kamer een slag was toegebracht aan hun systeem. En daar komt gij in uw blad uw voorstrijder op de meest onverantwoordelijke en schandelijke wijze behandelen, zooals alleen een ondermeester een kwajongen afranselt. (A p p l a u s.)

Dat is één feit uit vele. Welnu, partijgenooten, dat kan niet. Als gij dat wilt doen, zult gij het moeten doen buiten de gelederen. Gij stelt den eisch van volledige vrijheid van kritiek. Gij stelt u zelve voor als de laatst-overgebleven strijdbare Marxisten, stelt de anderen voor als uitgestreden of verzoenende Marxisten en zegt: daarmee komen wij niet verder, wij moeten weer van onze vrijheid van kritiek gebruik maken. Gij mist echter ten eenenmale het recht om te zeggen, dat er geen vrijheid van kritiek in de Partij is. Het is onwaar en nog eens onwaar, dat er geen vrijheid van kritiek in „Het Volk” is. Ik behoeft dat niet nog eens te bewijzen, want heden heeft men het ons al heel gemakkelijk gemaakt. Men zegt: Ja, maar als wij in „Het Volk” schrijven, krijgen wij onderschriften of meppen. Ja, maar hebben wij meerderheid dan geen vrijheid van kritiek? (A p p l a u s.) Gij klaagt over onze kleinzeerigheid, maar hoe staat het met de uwe? Uw klachten over die onderschriften zijn nog nooit organisatorisch tot de Partij gebracht. Gij hebt nog nooit aan het congres voorgesteld die redactioneële onderschriften te verbieden en de meppen uit te stellen tot het volgend nummer der krant. (G e l a c h.)

In een der laatste nummers levert Hinnen uit Almelo, een slachtoffer uwer klachten, een prachtig staaltje. Die partijgenoot had een schrikkelijk feit in Schapers district ontdekt. Dat schrikkelijk feit is, dat afdelingen van

het Werkliedenverbond met afdelingen der Partij samenwerken om.... den sociaal-democraat Schaper in de Kamer te brengen. (G e l a c h.) Zouden wij niet in onze statuten zetten: het is verboden aan niet-partijgenooten om te helpen sociaal-democraten in de Kamer te brengen? (G e l a c h.) Nu zegt de brave Hinnen: dat moet op het congres behandeld. En toen zei de afdeling Almelo? Laten wij dat maar eens op een beschrijvingsbrief zetten, dan kan Hinnen op het congres uitgelachen worden. Toen zei Leeuwenburg: dat is geen ernst, zoo moet gij geen voorstellen indienen. En daarop beklaagt Hinnen zich in de „Tribune” dat er geen vrijheid van kritiek is!

In zooverre ben ik het met de redactie van „de Tribune” eens, dat wij onze partijdaden niet door vage ideologieën, maar door de eischen van den klassenstrijd moeten laten beheerschen. Maar in de praktijk werken de „Tribune”-partijgenooten in de Partij met zuivere ideologieën, zooals „volledige vrijheid van kritiek”. Dat is iets wat in een anarchistische debatteerclub thuis hoort, maar wat wij in een Partij als de onze niet kunnen gebruiken. Als gij u niet aan de partijbelangen, zooals de Partij die zelve vaststelt, wilt storen, als gij individualisten wilt zijn, gaat dan buiten de Partij staan; in de Partij kunt gij dan niet meer terecht.

Thans maken op den grondslag van het bemiddelingsvoorstel de Marxisten zich bereid om in verband met de redactie van het partijorgaan hunne beginselen positief en kritisch te uiten. Dat is niet bedoeld als een voorrecht, maar omdat wij het in het belang der Partij achten, dat die partijgenooten hun eigenaardige opvattingen voortaan in de Partij propageeren op een wijze die geen aanstoot meer geeft. Wij willen dat ook, omdat wij niet dulden kunnen, dat door een zekere wijze van propaganda van het Marxisme, de Partij tegenover het Marxisme wordt gesteld. Wij moeten geen misverstanden laten bestaan: wij vatten die bereidverklaring der partijgenooten zoo op, dat zij daarmee met een organisatorische daad te kennen geven: wij zien kans om datgene, wat het Marxisme eischt van onze Partij, in het organisatorisch verband der Partij tot stand te brengen.

Ik begrijp, dat Wijnkoop c.s. dat niet kunnen aanvaarden. Zij willen strijden voor het Marxisme tegen ons, tegen de Partij. De andere Marxisten echter zullen zich zeker voornemen, om te strijden als zij bij hun taak in de redactie stuiten op verder gaande belemmeringen dan de Haarlemsche en Utrechtsche resoluties opleggen.

De reden, waarom Wijnkoop c.s. zich daarmee niet kunnen vereenigen, is juist de reden, waarom wij ons niet kunnen vereenigen met hen. Zij willen het Marxisme tegen de Partij propageeren, omdat volgens hen de Partij ten prooi is aan toenemende verburgerlijking, waaraan elke afwijking op zeer gemakkelijke wijze wordt toegeschreven. Men zoekt niet grondig en onbevangen naar de motieven van Kamerfractie enz., maar stelt de verburgerlijking op den voorgrond als vaststaande. Zeide men: door de logica der feiten komt gij tegen uw wil tot de burgerlijke partijen te naderen, dan ware daarover te redeneeren, maar men zegt:

bewust stuurt gij aan op een democratisch bloc en gij doet het daarenboven nog heimelelijk. Begrijpt men de beteekenis dezer beschuldiging wel? Wij zijn een revolutionaire partij, ook in tijden waarin de golven der politiek niet hoog zijn. Willen wij wat Van Ravesteijn zegt dat wij willen, dan zijn wij verraders. Dat zal en dat mag in de soc.-dem. Partij van ons land niet meer door een partijgenoot gezegd worden. Als gij denkt, dat wij in strijd met wat wij jaarlijks op de congressen zeggen, met zulke onderhandsche plannen rondloopen, dan moet gij ons uit de Partij gooien.

In de twee laatste nummers van „Het Volk” heb ik de argumenten van Wijnkoop c.s. voor die opvatting onderzocht. Daaruit blijkt tevens hoe wij moeten vastloopen met een taktiek als deze menschen zich droomen. In zake kiesrecht en staatspensioneerijng behoeft men ons waarlijk niet te leeren, dat de macht van het georganiseerde proletariaat ons die brengen moet. Maar daarmee is de zaak niet afgelopen. Voor de parlementsleden komt dan de vraag, hoe zij de proletarische macht in het Parlement zullen uitbuiten. Nu komt het verschil in de praktijk, dat wel degelijk bestaat. Zou het in de Kamer toegaan, zooals de „Tribune” dat van ons wenscht, dan zouden wij ten slotte steeds moeten zorgen, het met geen der burgerlijke partijen eens te worden, al zouden daaraan ook de praktische resultaten van ons werken moeten worden opgeofferd. Wij zijn er een minderheid en moeten dus de proletarische macht doen drukken op de burgerlijke partijen. De „Tribune” zegt: wij moeten het kiesrecht nemen. Onze opvatting sinds '97 is echter, dat wij ons doel moeten bereiken, door de burgerlijke partijen op te drijven en te scheuren. Dat lukt ons ook. Wij zijn nu zoover, dat de vrijzinnig-democraten en de Liberale Unie voor algemeen kiesrecht zijn. Maar toen die Liberale Unie daarmee aankwam, gebruikte de „Tribune” de gelegenheid om nu juist eens tegen die partij los te trekken en te vertellen dat wij niets van haar te wachten hebben. Dat men tot de arbeiders zegt: laten wij nu niet indommelen, maar die liberalen goed in de gaten houden en onze macht verder ontwikkelen en hen verder opdrijven. Zoo doen wij allemaal en dat is sociaal-democratisch. Maar om als de „Tribune” uit zoo'n besluit van de Liberale Unie af te leiden dat wij op den verkeerden weg zijn, dat is onzin. Als in Saksen het met het kiesrecht glad mis loopt, dan schrijft Ravesteijn: zoo is het nu juist prachtig. (Gelach.) In plaats van elke overwinning op de bourgeoisie te gebruiken om de arbeiders tot nieuwe hoop op te voeren, maakt men op de „Tribune”-manier van de arbeiders dommelende filosofen van den klasenstrijd, die met een pijpje bij de kachel zeggen: Wat gaat het prachtig, want wij krijgen geen bliksem. (Gelach.) Maar zoo komen wij er niet.

Men vergelijkt ons wel eens met Nieuwenhuis en zelfs met Coltof, maar de kritiek die gij nu op ons uitoefent, komt wonderwel overeen met de kritiek die deze menschen inder tijd op ons parlementairen uitoefenden. Wij nu hebben voldoende daarvan meegemaakt om te weten dat er zoo van onze Partij niets terecht komt. Dat komt door uw feitelijke ont-

kenning van het parlementarisme. Gij ziet in het parlement niets dan een propaganda-tribune, maar onze groote propaganda is juist dat de arbeiders in ons hunne pleitbezorgers daar zien.

Er is den laatsten tijd door de „Tribune” meer invloed uitgeoefend in onze gelederen, dan dit blad verdient. Er zijn altijd partijgenooten die het heel aardig vinden als er een sterke oppositie in de Partij is. Er zijn er anderen die uitteraard weinig met het parlementarisme in aanraking komen. Er zijn er weer anderen, die zich niet kunnen uitleven in onze Partij door hun burgerlijke positie en dergelijke en het nu heerlijk vinden, als zij dan al niet veel kunnen doen, dat zij dan eens kunnen zwelgen althans in revolutionaire woorden en theorieën.

Er zijn verder arbeiders, nog jong in onze gelederen, die den moeilijken aanvangsstrijd onzer Partij niet hebben meegemaakt en niet weten wat het gekost heeft om haar zoo stevig te doen wortelen in ons land. Zij komen in de Partij in een tijd waarin in ons land de politiek een saaie boel is en zij verheugen zich in de scherpe Deutsche toestanden, gevolg niet van anderen aard der sociaal-democratie daar, maar van het bijzonder grove optreden der Deutsche jonkers. De professoren van de „Tribune” doen wel eens alsof zij de kennis van de internationale beweging in pacht hebben. Maar ik weet er ook wel wat van. En nu is het geval, dat de sociaal-democraten overal zich zeer nauwkeurig rekenschap plegen te geven van de onmiddellijke gevolgen van hun optreden. In Parijs heb ik het gezien in de herdenkingsdagen der Commune en in Duitschland heeft men het in zake de algemeene werkstaking gezien: altijd past men zeer zorgvuldig op, de bourgeoisie niet in de kaart te spelen. Toen in Januari van het vorig jaar de kiesrechtstag kalm verlopen was, beroemde de „Vorwärts” zich daarop tegenover de bourgeoisiepers. Dat gebeurt nu in het socialistische Berlijn, in dat land met zijn enorme vakbeweging. Toch beroemt daar de Partij zich er op, geen algemeene werkstaking voor het kiesrecht geproclameerd te hebben. Verwijt ik haar dat? Wel denk ik: hoe is zooveel zelfbeheersching, zooveel beleid, bij zooveel steilheid in de theorie en de literatuur mogelijk? Maar de partijgenooten daar kennen hun eigen land beter dan wij. Misschien moesten de Deutsche partijgenooten hetzelfde voorbehoud ook eens maken bij hun oordeel over ons. (Applaus.)

Wij nu in ons land hebben in zake kiesrecht het resultaat bereikt, dat alle partijen daarover in gisting zijn en dat onze eigen Partij in volle samenwerking met de vakbeweging daarvoor ijvert. Onze Kamerfractie motiveert het kiesrecht als een middel om het socialisme te bereiken. Dat is alles zoo zuiver als glas. Wat wilt gij nu veranderen? Gij wilt dat wij niet willen werken op de bourgeoisie. Nu, dat kan niet. Wij willen de burgerpartijen spannen voor onze kar. Maar als gij wilt, dat wij het zoo moeten maken, dat wij nooit met de burgerpartijen samen voor kiesrecht zullen staan, dan doet gij het kiesrecht samenvallen met het socialistisch einddoel, laat het daarvoor niet bereiken en maakt de arbeiders moedeloos. (Applaus.)

Zoo berust uw optreden op een volslagen

wanbegrip omtrent onzen strijd en zoo moet gij altijd tegenover ons komen te staan. Hoe gij over onze Partij denkt, dat blijkt o.a. uit de „Tribune”-artikelen van J. V. over de Amsterdamsche meeting over het Communistisch Manifest. Hij schrijft: het bleek dus dat de arbeiders nog niet heelemaal doodgeparlementariseerd waren. Wat later schreef Ceton dat Marx als de Nazarener uit den tempel, de scharrelaars en handelaars met socialisme uit den socialistischen tempel zou drijven, de leiders die blinde leidlieden van blinden zijn. Zoo wordt gesproken over Marx, die, in de praktijk optredend, met de Britsche vakverenigingen samenwerkte en altijd uitvoer tegen de sectariërs die altijd zoeken naar wat hen van het proletariaat scheidt. Zoo wordt geschreven in een tijd, dat Kautsky in strijd met de Engelsche sectariërs, pleitte voor toelating van de in theorie niet socialistische Engelsche Arbeiderspartij tot de Internationale.

In een artikel over de Duitsche kiesrecht-beweging wordt in de „Tribune” geschreven: och, hadden wij hier ook maar een kiesrecht-beweging. Daar wordt maar even het heele bestaan onzer kiesrechtbeweging ontkend.

Uw houding is zoo, dat gij eigenlijk zelf moest inzien in onze Partij niet thuis te hooren. Laat die blinde leidlieden varen, laat die scharrelaars scharrelen, gij zijt te goed voor hen. Van Mendels hebben wij de sentimenteele speech gehad die wij van hem verwacht hadden, benevens de obligate algemeenheid, dat hij niet alles voor zijn rekening neemt wat in de „Tribune” staat. Maar in die rede heb ik gemist het soc.-dem. bewustzijn. Men is doodsbenauid deze menschen te stellen onder de censuur van de Partij, maar men schroomt niet de Partij te stellen onder de censuur dezer partijgenooten. (A p p l a u s.) Deze menschen zijn tegenstanders van de Partij, hetzij zij erin of er buiten staan. Als wij dan vermuf, verburgerlijkt en verparlementariseerd zijn, probeert het dan beter en verlaat onze rijen. Gij ziet in de Partij niet meer een partij wier eer ook uw eer is.

Er is veel gesproken over het Rotterdamsche colportage-verbod. Dat verbod ging uit van propagandistische overwegingen, maar door het colportage-verbod heeft de propaganda nog meer geleden, omdat het te veel wapens verschafte aan onze tegenpartij. Maar wat heeft toen de „Tribune” gedaan? Zij was van oordeel dat dit colportage-verbod een grooten knak moest geven aan de Partij. Hadden zij nu het belang der Partij in het oog gehad, zij hadden de zaak stil aanhangig gemaakt in de Rotterdamsche partij. In de plaats daarvan waren zij er als de kippen bij om deze zaak te publiceeren en der Partij als een smet aan te wrijven.

Een zelfde geval was het schrijven over de Rotterdamsche coöperatie.

Zoo is al uw doen en denken strijd tegen de Partij. In zake Azew haalt de „Tribune” een artikel van Rosa Luxemburg aan, die uit het geval munt slaat tegen het terrorisme en voor de sociaal-democratie. Maar zij zet er dan onder: Zoo ziet men wat niet de sociaal-democratie, maar wat... het Marxisme toch een goed ding is.

Vergunt mij u te zeggen wat volwassen sociaal-democraten over zulk optreden van u denken. Gij

bereikt ermee dat het wezenlijke der sociaal-democratie in de oogen der socialistische massa een hatelijk ding is. Gij wilt terecht dat de socialistische parlementsleden op de massa rusten, maar gij schrijft artikelen alsof de parlementsleden tegenover de massa staan en verveemdt daardoor de parlementsleden van de partij en de massa, om dan te kunnen zeggen: de arbeiders moeten niets meer van het parlementarisme hebben. Ja, door uwe schuld, als het u lukte. Zoo is de verwoestende invloed, dien gij vooral op de jongeren hebt uitgeoefend, tot wellicht jarenlange schade van de Partij.

Gij eischt van ons de vrijheid van het woord. Wat biedt gij ons daartegenover? In de „Tribune” zegt gij: het is een schande dat „Het Volk” een zeker artikel van ds. Bakker opnam en gij schrijft dat de geloovige sociaaldemocraten in de Partij slechts worden geduld. Gij eischt voor u zelve de volledige vrijheid om er alles altijd uit te blaffen, maar nooit is er van u gezegd, dat gij in de Partij slechts geduld wordt en dat de opname van een der artikelen van de uwen in „Het Volk” een schande was. In zake het Neurenberger congres hebt gij dingen gezegd over de positie der revisionisten in de Partij, die met een kleine wijziging op u zouden kunnen worden toegepast. Van Ravesteyn schrijft daar: De revisionisten voeren de campagne tegen de Partij met alle middelen van leugen en bedrog; waarlijk, een zuiveringsproces is noodig. Dezelfde dingen, die gij hier tegenover u hemeltergende rechtsverkrachting vindt, keurt gij goed tegenover de revisionisten in Duitschland.

Na Neurenberg schreef Wijnkoop in de „Tribune”: Timm meent dat de Partij slechts raad mag geven, maar de partijgenooten zelf over hun houding beslissen mogen; maar dat is de anarchie en de deutsche partij zal zich niet bang laten maken door het anarchistisch dreigement van wegloopen als zij hun zin niet krijgen; het zou misschien niet kwaad zijn als er eenigen weggingen. (A p p l.)

Weest dus evenmin sentimenteel tegenover deze lieden en bedenkt tevens, hoe heerlijk wij het zouden hebben onder hun meerderheid.

Mijn konklusie is: deze partijgenooten staan in den geest al buiten de partij en het ware wenschelijk, dat zij ons de pijnlijke noodzakelijkheid om dit door een feit te sanctioneeren, bespaarden. Intusschen hebben zij reeds besloten en gezegd: wat gij ook beslist, wij heffen de „Tribune” niet op. Als wij daartegenover zeggen: nu, laat dan de zaak maar loopen, dan geven wij de Partij een slag in het aangezicht en stellen de dwarsdrijver en het weterij van eenige partijgenooten boven den wil van de Partij, die zelve moet uitmaken, hoe zij het biunen de Partij hebben wil.

Nu komt het er voor u, partijgenooten van de „Tribune”, op aan, te kiezen of te deelen. Gij zult te beslissen hebben, of gij u ter elfder ure nog aan de besluiten der Partij wilt onderwerpen. Dan geeft gij door een daad te kennen dat gij voortaan als goede sociaaldemocraten weer in de gelederen wilt staan. En anders beslist een klein clubje over de Partij. Dat mag niet in den klassenstrijd. Aan de juristerij die wij gehoord hebben, hebben wij maling, want wij weten het: de juristerij is eigenlijk de belichaming van de burgerlijke gedachte. Er is gezegd: gij eischt vrijheid van drukpers en moet die dan ook in eigen rijen handhaven. Maar dien eisch stellen wij aan den burgerlijken staat, waarin wij gedwongen zijn te leven met onze tegenstrijdige meeningen.

In een partij is de zaak anders, omdat wij, wanneer wij u als partijgenooten verbieden een blad uit te geven, gij daarin niet verhinderd zijt buiten de Partij. Niet de vrijheid van drukpers, maar uw lidmaatschap van de Partij tasten wij aan. Wij geven dan te kennen niet te zijn een verzameling van tegenstrijdige meeningen, maar een eenheid van meeningen. Daarmee willen wij afwijkende meeningen niet onderdrukken en wij toonen dat door aan die meeningen een eigen officieel partijweekblad te geven. Tegen uw blad optredende, doen wij dat tevens, omdat dit blad de kern is van een partij in de Partij, met het uitgesproken doel daarmee een macht in het leven te roepen tegen herhaalde partijbesluiten. De Partij is aan haar eigen waardigheid, aan haar eer verplicht, dat niet langer te dulder. Wij hebben u te Utrecht en te Haarlem met zachtheid behandeld.

Gorter: Een roomsche kerk hebt gij ervan gemaakt. (Rumoer op de publieke tribune, waar met Gorter, die zich daar bevindt, getwist wordt.)

Troelstra: Als er een is die drijft naar een nieuw klerikalisme, waarvan hij zelf de partijpaus zou zijn, het zou Gorter zijn. (Daverend applaus.)

Ik raad u: blijft baas in uw eigen huis en wanneer zij niet willen volgen: dan er uit.) (Daverend, herhaald applaus en eenig gefluit. Op de publieke tribune blijft een hevig rumoer heerschen rondom Gorter, waardoor het congres minuten lang niet kan doorgaan.)

De voorzitter: Als de publieke tribune niet eindelijk stil wordt, zal ik haar laten ontruimen. (Het wordt allengs stiller.)

Van der Goes krijgt eindelijk het woord. Ik kom hier spreken, zegt hij, tegen roeyement van de „Tribune“-redacteuren en ik doe een beroep op uw rechtvaardigheidszin, op uw gezindheid om ook van een anderen kant over deze zaak te hooren spreken. Ik sta nog steeds op het standpunt der circulaire van het P. B. van 30 December, toen het P. B. verklaarde niet te zijn voor roeyement, omdat het niet meer is dan geweldmiddel, waarvan weinig overtuigingskracht kan uitgaan. Men zal zeggen: na dien is er iets gebeurd, nl. het voorstel om een marxistisch partij-weekblad uit te geven. Ik acht dat voorstel aannemelijk. Maar ik verzoek u, u toch te willen verplaatsen in de waarlijk niet beuljenswaardige positie, waarin op dit congres de „Tribune“-redacteuren verkeeren. Het is volstrekt niet vreemd, dat dit voorstel op hen een geheel anderen indruk maakt dan op ons en dat zij niet dadelijk zeiden: dan heffen wij de „Tribune“ op. Men moet niet vergeten, dat toen R. Kuyper dit denkbeeld in „Het Volk“ opwierp, de redactie zich er herhaaldelijk scherp tegen uitsprak. Hier op dit kongres trouwens is het denkbeeld herhaaldelijk iets abnormaals genoemd. Geen wonder, dat de „Tribune“-redacteuren in het voorstel geen equivalent zagen voor hun eigen volstrekt vrije kritiek. Dat zij zoo spreken, behoeft nog niet voort te spruiten uit wantrouwen of haatdragendheid.

Het congres staat hier als rechtbank, het moet dan allereerst rechtvaardigheid betrachten. Het voorstel acht ik aannemelijk, omdat ik geloof dat het van de zijde der meeste leidende organen van de Partij ernst is met dit middel om de verdediging te doen ophouden. Er is van dien kant zooveel tegen het Marxisme gezondigd, dat het moeilijk is direct aan te nemen, dat zij nu eensklaps van gedragslijn zouden veranderen. Maar ik

geloof dat het hun ernst is met deze poging.

Welnu, wanneer men mij de mogelijkheid opeent om in de Partij propaganda te voeren, dan kan ik niet zeggen: ik wil niet. Het verheugt mij dat onze goede vriendin en engere medestrijdster Roland Holst de taak op zich wil nemen en ik veroorloof mij haar mijn diepgevoelden en oprechten dank te brengen, omdat zij nu misschien zal komen te staan tegenover menschen, met wie zij nog veel nauwer verbonden is dan met degenen, met wie zij te zamen de redactie te voeren zal hebben. Het dwingende en onmisbare partijbelang drijft haar tot dien stap.

Gij zult echter de Partij een ondienst doen, door nu de „Tribune“-redacteuren uit te stooten. Ik erken: het voortgaan der „Tribune“ bedreigt de eenheid der Partij. Het bestaan van een dergelijk blad is een abnormaliteit, die op den duur geen strijdende partij kan dulden. Maar nochtans is roeyement een onrecht en onrecht wreekt zich altijd, vooral aan een democratische en voor het recht strijdende partij.

Het abnormale in het bestaan van de „Tribune“, is, afgescheiden van alle excessen en kwesties van vorm, dat, wat ik van den aanvang af gezegd heb, ook tegenover zeer gematigde en meer bejaarde Marxisten, dus in 1905, toen de campagne tegen het Marxisme begon, een eigen Marxistisch blad wilden uitgeven. Ik zei toen: vrienden, doet dat niet, want een eigen oppositieblad in de Partij beteekent op den duur de scheuring in de Partij. Met de beste bedoelingen opgericht, zal het, in elk nummer de voortreffelijkheid der eigen richting tegenover de fouten der partijleiders aantoonend, tot scheuring moeten aanleiding geven. Die kritiek zelve kon een strijdende Partij in zoo groote hoeveelheid op den duur niet weerstaan, zonder dat hare eenheid gevaar loopt. De leidende organen moeten dan op den duur zeggen: nu hebt gij te kiezen tusschen ons en hen. Wij Marxistische propagandisten hebben tot zekere hoogte ook last van de revisionisten.

In 1905 had tot zekere hoogte het Kamerlid Marchant gelijk, toen hij hier in Deventer met uitingen van Troelstra tegen de mijne aankwam. Niet alleen onze Kamerleden voeren den strijd, wij propagandisten ook. Maar als er een revisionistisch orgaan was, dat zich speciaal ten doel stelde onze Marxistische uitingen te kritiseeren en af te breken, dan zouden ook wij tot de partij moeten komen en zeggen: gij moet kiezen tusschen hen en ons.

Terwijl ik de beginselen van de „Tribune“ ben toegeedaan, verklaar ik toch aan de nu aangeboden proef de voorkeur te geven boven het voortbestaan van de „Tribune“.

Waarom werd de „Tribune“ opgericht? Dat moet gij u nog eens herinneren, omdat uw oordeel er meer gematigd en dus billijker door zal kunnen worden. De verzoenende marxisten begeeren thans innig samenwerking met de geheele partij; maar zij erkennen dat de vrijheid, niet eens nog van critiek, maar van spreken, zeer veel te wenschen heeft overgelaten. Ik zal u eenige feiten noemen, enkel bij wijze van voorbeelden.

De vrijheid van spreken is in onze Partij gaan lijden, sedert men van den kant der meerderheid het optreden van marxisten heeft toegeschreven niet aan meeningsverschil, maar aan opzet van personen die zich beter sociaal-democraten waanden dan de anderen. Ik herinner aan het woord „stelselmatigheid“, dat in die dwaze Utrechtsche motie voorkomt. Het is slechts schijn van stelselmatigheid, als er uiting is van principiëel verschil.

Men heeft steeds meer de Partij willen brengen in de meening, dat men te maken had met een zoeken van verschilpunten, in plaats van met een noodwendig bestaan van zulke geschilpunten; dat is wat de vrijheid van spreken aandrangde. Reeds sedert jaren werd men wrevelig aangezien, als men weer een nieuw punt van meningsverschil te berde bracht. Dan was alweer de meening gevestigd: daar heb je weer zoo'n dwarsdrijver die het niet met ons eens wil zijn.

De Utrechtsche motie is trouwens ook als een dwaze motie behandeld van de zijde der meerderheid. Waarom zeggen wij, dat, in weerwil van geregelde medewerking van eenige Marxisten, de vrijheid van spreken toch in „Het Volk” was aangetast? Nog was de inkt niet droog waarmee de Utrechtsche resolutie geschreven was, of tot de door het congres als medewerkster aangewezen partijgenoot Roland Holst sprak de redactie een woord, waarmee men haar, gegeven haar gesteldheid nu eenmaal, onmogelijk maakte verder mede te werken. De redactie verweet haar „eigenaardige blindheid”.

Toen ik zelf mij bescheidenlijk veroorloofde een ander oordeel in zake ziekteverzekering te uiten dan de redactie geuit had, werd dat door de redactie en Troelstra genoemd: het opzettelijk zoeken naar steile standpunten. Als gij zoo schrijft, moet gij niet zeggen de volle vrijheid van spreken te handhaven. (A p p l a u s.) Nemen wij nu die uitingen zoo kwalijk? In 't geheel niet. Ik vind het zoo erg niet. Persoonlijk kan ik er best tegen, maar onze richting kan er niet tegen, als de massa aldus tegen ons voorin genomen wordt.

Nog iets anders, wat de behoefte aan de „Tribune” geschapen heeft, wat de abnormale fouten geschapen heeft die gij beseffen moet, voordat gij uw vonnis velt. Hoe langer hoe meer is de redactie van „Het Volk” geworden het orgaan van een speciale partij in de partij, door allerlei uitingen inzake binnen- en buitenlandsche politiek en polemiek. De redactie meent zeer zeker op die wijze de arbeidersbelangen het best te dienen. Maar gij die zoo de zaken op de spits gedreven hebt, van wie ooit meer een woord van verzoening en hereeniging gehoord is, gij moet beseffen, dat het geheel onzer leiding gevoerd is geworden in beslist eenzijdigen zin. Ik klaag u daarover niet aan, ik zeg niet dat gij dat niet doen moogt, — want ook de marxisten zouden een beslist marxistische redactie voeren, als zij de meerderheid hadden. Maar men moet den toestand toch beseffen en op billijke wijze daaruit het ontstaan van een oppositie-orgaan verklaren.

Ik wijs u er voorts op, dat leidende organen, met name de meest karakteristieke figuren Troelstra en Vliegen, zich niet onzien hebben om in burgerlijke organen het Marxisme te bestrijden. Als gij dat zoo doet, verwonder u dan niet, hoe daarop bij ons wordt gereageerd.

Zelfs heeft, wijl het tegen het Marxisme te pas kwam, het Partijbestuur goedgevonden, dat een brochure van een burgerlijk schrijver over de Partij door den partijbrochurehandel werd verspreid.

De voorzitter: Van der Goes moet zich toch herinneren, dat het Partijbestuur juist erkend heeft, dat het een vergissing van den Brochurehandel was en er een einde aan heeft gemaakt.

Van der Goes: Dan vergis ik mij hierin, maar blijkt toch juist, hoever het al gekomen was, dat een partijfunctionaris, zonder het Partijbestuur te

raadplegen, meende dat zoo'n handelwijze geoorloofd en volkomen in orde was. (A p p l a u s.)

Ziehier eenige grepen uit het materiaal ter verklaring van het ontstaan der „Tribune”. Ik neem niet alles wat in de „Tribune” stond in bescherming, maar nevens wat ik er zeer in betreunde, vond ik in de „Tribune” zeer veel goeds. (A p p l a u s.) Dat wil ik zeggen tegen hen die hier als leden der partijrechtbank oordeelen, zonder dat de stukken ooit onder hun ooggen zijn gebracht. Naast mij zat van morgen een ijverig en braaf partijgenoot uit het Noorden en die zei van de „Tribune”-redacteuren: waren ze maar dood. En toen ik hem vroeg: hoeveel nummers der „Tribune” hebt gij gelezen, toen antwoordde hij: Niet één! (Stemmen: Hij was zelf een Marxist!)

Gij, partijgenooten, kent de stukken van het geding slechts in zooverre, als de officier van justitie ze u heeft voorgelegd. Velen uwer oordeelen minstens zonder volledige kennis van zaken. Gij zult er wel eenig belang in stellen te weten dat iemand die meent dat de „Tribune” verdwijnen moet, van meening is dat een betere verzameling van Marxistische, sociaaldemocratische propagandageschriften er in de hollandsche literatuur niet bestaat (a p p l a u s.) Dat verklaart ook dat de „Tribune” een zeker succes heeft gehad en ik betwist u het recht om te zeggen dat het succes berustte op iets anders dan op de zucht om degelijke lectuur te lezen. Gij moet wel weten wat gij doet tegenover personen, die ondanks hun fouten zeker aanhang hebben weten te verkrijgen. Die personen moogt gij met den blaam van een roeyment niet beladen.

Wenschelijk is in de bestaande omstandigheden de opheffing der „Tribune”. Maar niet wenschelijk is roeyment. Wij mogen met zoo'n daad op ons geweten de verkiezingen niet ingaan. Jaren en jaren lang zal men — ten onrechte toch op zekere hoogte, ik erken het — ons dit voorhouden als een daad die zelfs in geen enkele burgerlijke partij is aan te wijzen.

Wij geven ons uw woord dat wij volle samenwerking met u willen, dat wij meer dan genoeg hebben van den partijstrijd. Maar hoe wilt gij dit verbond dan bezegelen met uitdrijving? Ik begrijp uw stemming en die uwer leiders, maar bewaar uw eigen leiders voor den blaam. Troelstra moet niet in de Kamer terug keeren zoo, dat men van hem kan zeggen: daar is de man, die de oppositie in zijn partij den nek omdraaide. (Protesten.) Ik weet dat het niet zoo zal zijn, maar het zal den schijn hebben. Gij staat veel sterker tegenover het land, wanneer gij zeggen kunt: wij hebben de eenheid hervonden, zonder dat er dooden gevallen zijn.

En thans een woord tot de „Tribune”-redacteuren. (A p p l a u s.) In het vertrouwen, dat de groote meerderheid van het congres u niet zal uitstooten, zeg ik tot u: voorkomt het verkeerde wat het congres wellicht op het punt staat te volbrengen jegens u. Brengt dit groote offer. Vrienden van „De Tribune”, Wijnkoop, Ceton en Van Ravesteyn, meent gij niet dat dezelfde menschen die zeer tegen u zijn ingenomen, u weer met open armen zullen ontvangen? Wij kunnen u niet missen, wij hebben uw hulp ten zeerste nodig. (Protesten.) Geeft dan, uwe hulp op de eenige wijze, waarop gij het nog doen kunt. Heft de „Tribune” op en herneemt uwe plaats in de rijen. Zijt voor het oogmerk tevreden met het behaalde succes van het nieuwe partijweekblad. Op zeer enkele uitzonderingen na, meenen alle Marxisten in de Partij, dat dit nu uw plicht is.

Maar bovenal: voorkomt een verkeerde daad van de Partij. Daarmee zijt gij weer de oude beproefde kameraden, die, hoop ik, nog vele jaren met ons den strijd voeren zult.

De voorzitter: Het is te laat om nu nog de „Tribune” aan het woord te doen komen. Tot morgenochtend negen uur dus!

De zitting wordt opgeheven.

* * *

TWEEDE DAG.

Ochtendzitting.

De voorzitter Vliegen merkt op, dat de publieke tribune zich den eersten dag zeer hinderlijk gedragen heeft door haar manifestaties en dus gewaarschuwd wordt dat zij zich stil te houden heeft.

Vliegen spreekt een woord namens de redactie van „Het Volk” over de geopperde grieven. Die grieven worden in volkomen vagen, ongrijpbaren vorm geuit, evenals in Arnhem. Door v. d. Waerden is op zijn oude wijze over het vrijheidsgemis in de krant gesproken, maar de feiten zijn uit zijn redeneering langzamerhand weggeslagen, gisteren heeft hij geen enkel feit, geen enkel staaltje genoemd. Nu heeft men het alleen nog maar tegen de redactioneele onderschriften, die bij iedere redactie, ook bij de „Tribune”, in gebruik zijn. De poging van v. d. Goes om het beter te doen dan v. d. Waerden, is evenzeer mislukt. Het leek niets op een „greep” uit een massa materiaal, zooals v. d. Goes het voorstelde. Het zijn grieven van twee jaar oud en alles reeds gehoorde dingen. Te zeggen van mevr. Holst dat zij aan „eigenaardige blindheid” lijdt, is nooit verboden; het is geen aantijging van minderwaardig sociaaldemocraat-zijn. De kwestie der artikelen over de ziekte-verzekering heeft niet tot onmiddellijke klachten aanleiding gegeven; wij hoorden eerst in Arnhem achteraf, dat het zoo ontzettend zeer gedaan heeft. En dat is nu alles. Daaruit wordt nu afgeleid, dat „Het Volk gesloten” is voor de Marxistische kritiek, wat een leugen is. Natuurlijk zijn wel eens ingezonden stukken geweigerd, gewoonlijk in het belang der inzenders, zooals dat van Hinnen. Als de redactie alle ingezonden stukken maar opnaam, zou het een mooie krant worden.

Het is ook onwaar, dat de krant wordt geredigeerd met de tendenz om er een exclusief revisionistisch blad van te maken. Wij trachten het standpunt in te nemen wat Saks noemt „het algemeen sociaaldemocratisch standpunt”, omdat wij een krant moeten zijn voor alle partijgenooten. Natuurlijk dat wij in partijzaken het standpunt innemen der meerderheid waartoe wij behooren.

De grieven tegen „Het Volk” zijn ongegrond, gezochte grieven, ingegeven door de zucht om wat tegen de krant te zoeken.

Nu nog iets persoonlijks over de door Mendels veronderstelde veranderde houding van het P. B. De laatste nummers van de „Tribune” hebben die verandering bewerkstelligd, omdat die de ergste van allemaal zijn, omdat zij de „verklaring” der „Tribune”-redacteuren in de snippermand werpen. De „Tribune”-redactie heeft haar woord gebroken en daarom moest ook het P. B. zijn houding veranderen.

Dan nog die dwaze vergelijking met het Amsterdamsche gemeenteontslag. Het is toch al te onzinnig! Wij eischen de vrijheid van denken en spreken in alle betrekkingen in de maatschappij. Maar wat heeft dat in 's werelds naam te maken met een partij die gelijkgezind moet zijn en als

zij royeert niemand 'zijn bestaan ontnemt? Als wij bijv. loopers aan „Het Volk” ontsloegen, omdat zij Marxist zijn, dan ging de vergelijking op. Maar als wij deze personen royeeren, is het omdat zij niet genoeg gelijkgezind en niet solidair zijn. (A p p l).

Wijnkoop was nu aan het woord. Hij ging allereerst in op Vliegen's laatste woorden over de „verklaring” der „Tribune”-redactie. Die verklaring, zeide hij, is door, ons afgelegd in de bedoeling, dat de „Tribune” zou kunnen blijven bestaan. En het directe gevolg dier verklaring is niets anders geweest, dan dat ieder, van den hoogste tot den laagste in de Partij, zich het recht genomen heeft om de „Tribune” te belasteren op de wijze die gij kent. Maar dat heeft ons geen reden gegeven om de „verklaring” ongedaan te maken, omdat wij ook een doel hadden met de verklaring, nl. de „Tribune” te behouden in het belang van Marxisme en Partij, de Partij de verderfelijke dwaasheid te besparen, om tot verbod van een pers-organ te besluiten. Maar toen kwam de conferentie, waar besloten is de „Tribune” op te heffen. Men zegge niet: dat is eerst later door het P. B. besloten, want wij hebben nu al wel gemerkt: een P. B. is er niet meer, wel een strooming in de Partij, met Troelstra aan het hoofd, die zijn wil dicteert. Zoo heeft deze strooming nu weer de opheffing der „Tribune” bevolen. (B e w e g i n g.)

Toen ons doel behoud der „Tribune”, dus mislukt was, waren wij niet zoo onwijs de „verklaring” te handhaven, maar hebben haar volkomen bewust overtreden, ten einde precies te kunnen zeggen waarop het staat. Dat men ons daarvan een verwijt maakt, teekent wat men al niet tegen ons goorloofd acht.

Met Kautsky wil ik nu allereerst zeggen, dat het heel gemakkelijk is om tactische verschillen tot ruziemakerswerk te verklaren. Wel heeft Troelstra thans gepoogd de Partij-situatie te verklaren, maar te voren heeft hij in „Het Volk” geschreven van vooringenomenheid, verwaandheid, dwarsdrijverij, en ook van „boos opzet”, al heeft hij dat laatste gisteravond niet herhaald.

In datzelfde artikel heeft Troelstra het ook gehad over de „verburgerlijking”, waaronder wij alleen verstaan het gaan in een verkeerde richting, zooals men zeer goed weet. Troelstra behandelt dat echter slechts quasi-ernstig en bijzonder oppervlakkig voor een arbeidersleider. Een in elk land bestaande beweging, zooals die van het Marxisme, kenmerkt men niet op die manier als een maar luk-raak wringen van vervalschte feiten in een vooraf bedacht systeem. „Onverklaarbaar” noemt „Het Volk” in het hoofdartikel van zijn Vrijdagavond-blad (13 Febr.) die „zucht tot theoretischen strijd”, omdat het de feiten in binnen- en buitenland, die het Marxisme verklaren, niet zien wil. Wie het eene artikel van dien marxist tusschen aanhalingsteekens, R. Kuyper, leest, ook in het Vrijdagavondblad, die weet dat die man misschien veel gestudeerd heeft in Marx, maar van de werkelijke dingen van het marxisme niets afweet. (D a v e r e n d g e l a c h.)

Men zegt: dat maakt geen indruk meer. Dat is waar; op dit kongres maakt het alleen indruk als men, zooals Troelstra, of nog erger, Duits, de geesten opzweept tot een vooraf bepaald doel. (E e n s t e m : wij hebben v. d. Goes zeer rustig aangehoord!) Zeker, omdat gij desnoods een Marxist als v. d. Goes nog wel aanhooren wilt. (G e l a c h.) Maar nog eens: leest Kuyper's artikel en gij weet wat het Marxisme niet is.

Men gooit dus met leelijke woorden naar ons

en als men daarmee een zeker resultaat bij de afgevaardigden bereikt heeft, komt men ook quasi-ernstig met wat zakelijke redeneering.

Tot de zaak komende, moeten wij voor alles vooropstellen, dat er groote verschillen tusschen ons zijn, niet alleen in de theorie, maar ook in de praktijk. Men lette bijv. op het verschil in werken tusschen Mendels en Duijs aan de Zaan. Mendels heeft er de idee van de sociaaldemokratie gebracht bij de anarchistische arbeiders. Duijs echter treedt wel zeer roerig op, maar doet niets voor de soc-dem. gedachte.

Duijs: Geen speech of ik haal Marx erbij!

Wijnkoop: In zijn daden schaarft Duijs zich bij het revisionisme. Het is een kenmerkend verschil tusschen de bezadigde Marxistische propaganda en de schreeuwerige revisionistische markt-propaganda. Het verschil is duidelijk. (Gelach.) Gij schaarft u aan de zijde van Duijs, omdat gij de socialistische gedachte niet verder brengen wilt. (Gelach.) Wij echter spannen ons in om de socialistische gedachte te propageeren. (Geroep: Nijverdal!) Op Nijverdal ga ik niet in, omdat Oudegeest het „Handelsblad” gebruikt heeft, om mij ter verantwoording te roepen.

In „Het Volk” van Vrijdagavond staat een in vele opzichten zeer karakteristiek hoofdartikel, waarin gezegd wordt dat na Marx één groote wijziging van de gedachten noodig was: het meer waarde hechten aan de direkte hervormingen. Het lijkt zoo alsof het reformisme op nieuwe inzichten in plaats van op oude dwalingen berust, terwijl de nieuwe feiten zooals bijv. de pas in het licht gegeven Deutsche bedrijfsstatistiek ze brengt, juist het Marxisme scherper en scherper op den voorgrond doen treden. Als de eigenlijke resultaten van den strijd worden de hervormingen en verbeteringen beschouwd in „Het Volk”, alsof er in dat opzicht ooit iets bijzonders tot stand komt. Eén resultaat is er slechts: de organisatie, in vakbeweging en in politiek. Wie vooral naar resultaat zoekt in den vorm van hervormingen komt teleurgesteld uit. En dat staat in de Marxistische landen vooraan, maar hier is het treurig. Juist de eenige duurzame machtsvorming — de organisatie — is hier slecht onder het eigenlijke proletariaat, mede door de verkeerde taktiek der revisionisten. Die verkeerde taktiek smoorde ook de kritiek. Men noemt het vrijheid van meningsuiting alser een geschreeuw wordt aangeheven, wanneer de „Tribune” zegt dat het met de organisatie nog slecht staat. Zoo'n geschreeuw is veel erger muilband dan de weigering van een ingezonden stukje. Dat is de beperking, waartegen de „Tribune” opkomt en zal blijven opkomen, op straffe dat gij de misdaad begaat van ons te royeeren. (Rumoer.) Als de voorzitter niet zorgt dat ik-behoorlijk het woord kan voeren, zal ik dat beschouwen als een poging om mij het spreken onmogelijk te maken.

De **voorzitter:** Daarvoor zal de voorzitter zorgen, maar gij moet nu niet zoo overgevoelig voor interrupties zijn, want gisteren hebt gij daar zelf druk aan meegedaan.

Wijnkoop: Als gij de vrije meningsuiting onmogelijk maakt, dan zult gij een misdaad begaan, wellicht niet tegen de S. D. A. P., maar tegen uw program, tegen de sociaaldemokratie, tegen de arbeidersbeweging en tegen het proletarisch besef der massa. De vrijheid van spreken over de onderlinge verschillen moet in de Partij gewaarborgd zijn en als men daaraan ook maar eenigermate toernt, dan is het uit.

Of verstaat gij onder het Socialisme de voort-

durende twijfel aan het program, van Troelstra? Voor zulk een socialisme is de vrije kritiek inderdaad gevaarlijk.

Nog zoo'n verschilpunt. Troelstra zeide in Utrecht in zijn rede over de Taak, den Toestand en de Toekomst der S. D. A. P.: onze taak is het op politiek gebied te doen, wat de vakbeweging op economisch gebied doet. Wij echter meenen, dat het anders is en Troelstra toont dan ook onzen dagelijkschen strijd niet te begrijpen. (Gelach.) Dat is dus een kwestie van praktijk. Wij zeggen: de politieke beweging is de grondslag, het algemeene. Het doel der politieke beweging is de staatsmacht te veroveren.

Troelstra: Volkomen juist.

Wijnkoop: De vakbeweging heeft ten doel verslechteringen af te weren en verbeteringen door te voeren.

Hugenholtz: Is dat ook al iets nieuws?

Wijnkoop: Dan zegt men dus tegen beter weten in, dat de partij op politiek terrein hetzelfde heeft te doen als de vakbeweging op economisch terrein.

Troelstra: Je vervalscht den boel weer. Ik heb gezegd, dat de Partij op politiek terrein óók doen moet dat wat de vakbeweging op economisch terrein doet. (Luid applaus.) Als ik die dingen van jou, Wijnkoop, nog moest leeren, dan was ik in de arbeidersbeweging niet geworden die ik ben. (Applaus.)

Wijnkoop: In die dingen staat het Marxisme dus tegenover het revisionisme . . .

Troelstra: Dus!

Wijnkoop: . . . En wij eischen volkomen vrijheid om die verschillen te uiten. Wij vragen niets zoo iets mals als volkomen vrijheid van meningsuiting. Niet alle meningen, die maar eens in iemands kop vliegen, zijn evenveel waard. Wij vragen recht van spreken voor een meening, die in het buitenland overal een grooten aanhang heeft en ook in ons land al een duizend man achter zich heeft. Vroeger hadden wij die vrijheid . . .

Mevr. **Holst:** Onder redactie van Tak.

Troelstra: Onder mijn redactie zijn mevrouw Holst en Gorter uitgenoodigd tot Marxistische medewerking.

Gorter: Het heeft niet lang geduurd. Toen ik over godsdienst niet naar uw zin schreef, was het uit.

Wijnkoop: In ieder geval zijn wij sinds dien in vrijheid achteruitgegaan. In de Utrechtsche resolutie wordt maar naar één kant geslagen. Men heeft ons achtereenvolgens verdreven uit „Voorpost”, „Nieuwe Tijd”, „Vonk” en „Voorwaarts”. En men bedreigt ons in „Friesch Volksblad”, „de Volksstrijd”, in het maandblad „de Nieuwe Tijd” en „de Tribune”. (Algemeene protesten en herhaald geroep van: leugens.) Het maandschrift „De Nieuwe Tijd” kon ons niet afgenomen worden, omdat alle Marxisten rond „De Nieuwe Tijd” gingen staan. (Applaus.) Men kan wel zeggen dat Gorter zich terugtrok uit de Twentsche „Nieuwe Tijd” en dat niet had moeten doen, daar valt over te spreken, maar het was de Utrechtsche resolutie van 1906 die Gorter uitdreef. (Rumoeren en applaus.)

Gorter: Juist!

Wijnkoop: Men heeft Sannes het ook in „de Baanbreker” onmogelijk gemaakt.

Sannes: Niet waar!

Wijnkoop: Misschien was dat een persoonlijke fout van Sannes, maar hij en anderen waren tot die fout gedwongen door het Utrechtsche congres dat de vrijheid beperkte. Eigenlijk is het sinds

de Juli-brieven van Troelstra in 1906, dat de vrijheid voor het Marxisme is teruggedrongen. Wij van de „Tribune” laten ons dat niet doen en wij wachten rustig het oordeel af, niet van dit sinds weken stelselmatig opgeruimd congres, maar van de Nederlandsche arbeidersbeweging.

Troelstra noemt het Rotterdamsche colportageverbod dom, maar wil daarna zelf een nog veel erger fout begaan, door de heele „Tribune” te verbieden. Men lette maar eens op, wat dat eenvoudige colportageverbod reeds een beweging gebracht heeft onder de arbeiders. Troelstra kwam na de fout van Rotterdam tot bezinning. Hopen we, dat Troelstra en de heele partij niet te laat tot bezinning komen omtrent de veel grovere fout, die ze thans willen begaan. Men staat nu op het punt precies hetzelfde te doen wat er in de katholieke staatspartij gebeurt: men geeft in schijn vrijheid van spreken, maar slechts tot zekere grens, bijv. aan Aalberse, eene grens, die door de kopstukken wordt vastgesteld. Troelstra wil nu ook tegen de „Tribune” in, nu weer niet om haar toon, maar zooals hij in de laatste artikelen zeide, om haar uitgangspunt. Natuurlijk mag de Partij wel menschen royeeren om verschil van uitgangspunt of doel. Maar laat men dan ook ronduit zeggen: wij royeeren u om uw uitgangspunt, uw theorie.

Troelstra: Ter opheldering diene, dat ik geschreven heb van: het vijandig uitgangspunt vanwaar gij de Partij en haar actie beschouwt. Dat heeft met de theorie niets te maken.

Wijnkoop: Juist, gij zegt dus dat ons uitgangspunt vijandig is aan de Partij. Maar hoe kan dat, waar de „Tribune” alleen door den steun van een groot aantal proletarische partijgenooten bestaat? Wij gaan niet uit de Partij, voordat gij ons er uit gooit, maar geen oogenblik eerder. Omdat wij zijn de strijdende Marxisten, strijdende niet alleen en in de eerste plaats tegen de Partijmeerderheid, maar tegen de bourgeoisie en vooral tegen haar gevaarlijkste deel: de vrijzinnige democratie. (A p p l a u s.) Wij hebben in III Troelstra en ook den revisionist Vliegen in Kamer en Raad gebracht.

De Roode: Ondanks u is dat gebeurd.

Wijnkoop: Wij hebben toch wel het recht andere kandidaten te bepleiten, maar is de kandidaat eenmaal gesteld, dan ijveren wij voor hem.

Troelstra: Na al wat gij in den laatsten tijd over mij geschreven hebt, moet het u onmogelijk zijn voortaan nog voor mij te werken.

Wijnkoop: Gij hoort het dus. Ook als de „Tribune” weg is, zal men ons in onze organisaties het recht willen ontzeggen bepaalde kandidaten aan te bevelen. Als de „Tribune” weg is, zal het niet uit zijn met het knotten der vrijheid; dan begint het juist. Wie Amsterdam III kent, weet dat elke socialist daar gekozen wordt, wie hij ook is of hoe hij heet. Wij werken er voor het socialisme, onverschillig wie toevallig de persoon van den kandidaat is.

Over de kiesrechtbeweging is gesproken. Het verschil tusschen de Duitsch en de nederlandsche beweging is inderdaad typisch voor de vraag, hoe het moet en hoe het niet moet. In Saksen werkt men Marxistisch, kalm, voortdurend voortgaande met de organisatie, nimmer ontmoedigd, de tegenstanders afmattend. Men zegt daar terecht: wij hebben ontzaggeijk veel bereikt, bijv. een groote uitbreiding onzer pers. Wij marxisten hebben geleerd dat de bourgeoisie, welke schijnbeweging zij ook maakt, ons niet wil geven dat groote machtsmiddel, het algemeen kiesrecht.

Het is niets dan pogingen der burgerlijke partijen om ons te verwarren, als zij net doen alsof zij ook voor algemeen kiesrecht zijn. Vooral over de grenzen van ons land zien wij dat duidelijk. En in ons land gelukt den burgerlijken partijen dat maar al te zeer, doordat wij veel te veel hechten aan zulke burgerlijke uitingen. Wij bedenken te weinig, dat de strijd die ons ten slotte het algemeen kiesrecht brengen zal, niet hier, maar in Duitschland gestreden wordt. (Geroep: Och, och!) Eenige oppervlakkigen roepen mij toe: Dan behoeven wij hier ook niets te doen. Daaruit blijkt dat men van de zaken niets begrijpt. (G e l a c h.) Men heeft niets geleerd van de revoluties van 1789 en 1848 en hun invloed op ons land.

Geroep: Neen niets.

Wijnkoop: Juist niets. Naar onze innigste overtuiging doet men hier te weinig voor het kiesrecht. Men maakt den menschen bijv. diets, dat een aparte actie voor den tienurendag hier mogelijk is, terwijl het hier al zoo ver is, dat wij den tienurendag alleen zullen bereiken onder invloed van den strijd voor het algemeen kiesrecht. Eenmaal per jaar strijden voor een eisch is niet genoeg.

Troelstra: Is dus uw bedoeling, dat wij geen bewegingen voor speciale eischen mogen opzetten, voordat wij het algemeen kiesrecht hebben?

Wijnkoop: Neen, maar onze bedoeling is dat de strijd voor het algemeen kiesrecht bovenaan moet staan en daarvan bemerken wij niets, ook niet in de krant. Wij moeten altijd zoo zeggen: de beste strijd voor den tien-uren-dag is de strijd voor het algemeen kiesrecht.

Sneevliet: Voorzitter, zou u die storende colportage hier achter in de zaal niet verbieden willen.

De Voorzitter: Ja, ik vaardig een colportageverbod uit. (G e l a c h.)

Wijnkoop: Wij hebben bijv. gezorgd, dat de leiding der kiesrechtbeweging in andere handen kwam, van een comité naar de S. D. A. P. overging. Maar wilde dat nu zeggen, dat arbeiders die tot dusver voor het kiesrecht meestreden, daarin verhinderd moeten worden? De vakbeweging behoort dien strijd zoo sterk mogelijk mede te voeren. Aan den Amsterdamschen Bestuurdersbond is dit door het P. B. niet toegestaan.

Vliegen: Zeg dat aan v. d. Waerden, die het ons zoo gevraagd heeft. Het P. B. heeft het met algemeene stemmen beslist.

Wibaut: Het P. B. heeft niets anders gedaan dan met algemeene stemmen een congresbesluit uitgevoerd, dat voorschreef dat de leiding der kiesrechtbeweging naar de S. D. A. P. overging. Natuurlijk werd gaarne bij de uitvoering de hulp der Bestuurdersbonden gekregen.

Wijnkoop: Dan heeft Wibaut het kongresbesluit niet begrepen. (G e l a c h.) Dat is van het P. B. weer een staaltje van revisionistische beïnvloeding geweest. (D a v e r e n d g e l a c h.)

Van der Waerden: De Bestuurdersbond heeft voor medewerking de voorwaarde van medeleiding gesteld.

Den Exter: Pothuis zei in den A. B. B.: als wij niet medeleiding krijgen, geven wij geen centen ook.

Wijnkoop: Wat daar gezegd wordt is onjuist. (Protesten.) Het is een directe verzwakking der Amsterdamsche kiesrechtbeweging geweest. Een ander teeken van het voortschrijden dier beweging is de poging om de Bestuurdersbonden tot filialen van het N. V. V. te maken.

Natuurlijk onderwerpen wij ons nu in al deze dingen aan congresbesluiten en onttrekken ons niet aan de Partij, al zijn ook haar bewegingen vaak fout. Maar wij eischen de vrijheid om voor verandering van die congresbesluiten te blijven propageeren in de Partij. Smijt men ons nu er uit, dan brengt men een scheiding in de arbeidersbeweging. Want die beweging wordt niet gediend door het al te parlementaire werk, maar door onze Marxistische propaganda. De „Tribune” is juist opgericht om die scheiding in de arbeidersbeweging te voorkomen, om de industrieel arbeiders in onze rijen te krijgen, door te trachten aan het Marxisme de overwinning in de Partij te verschaffen. Maar dat is juist onze misdaad. Dat wij al een vierde of een vijfde van de lezers van „Het Volk” tot „Tribune”-lezers hebben en dat vooral de jongen ons aanhangen; — dat is het gevaar. Gij zoudt u internationaal belachelijk maken als gij ons heel gewone Marxisme uit onze rijen verdriift. En het is zoo jammer dat vele Marxisten dat niet inzien en niet beseffen hoe men door onze uitbanning juist de werfkracht van het Marxisme wil breken. Het was een vergissing van Mendels ons met Lagardelle en Labriola te vergelijken; dat zijn uitersten die zich buiten het Marxisme hebben gesteld. Maar ons er uit gooiend, gooit men de kracht van de Partij eruit. (Gelach.)

Ik kom tot mijn slot (applaus) en ga op kleinigheden niet in, zooals bijv. het optreden in den nacht van Staal, waar gij gearzeld hebt in het beknotten van het militarisme.

Troelstra: Als er weer in de Kamer een oogenblik komt, dat de ergste militaristen weer hopen met behulp der sociaal-democraten een minister te doen vallen die een verzwakking van het militarisme heeft voorgesteld, dan zullen wij, zoo noodig, voor dien minister stemmen in het belang van het proletariaat. (Luid applaus.)

Wijnkoop: Boven die zeker zeer ernstige overweging staat deze nog ernstigere, dat wij altijd de hevigste bestrijders van het militarisme moeten zijn. (Hoera's en applaus.)

Leeuwenburg: Wordenpraal!

Wijnkoop: De zaak is deze. Saks en anderen spreken zoo, dat de arbeiders hen vaak niet begrijpen. Wij van de „Tribune” spreken duidelijk en dat heeft men juist op ons tegen. Wij denken er geen oogenblik aan vertrouwen te stellen in dat surrogaat van een marxistisch weekblad. (Rumoer.) Ik heb groote achting voor de wetenschap van Wibaut, Holst en v. d. Goes, die onze leermeesters zijn en die het in wezen met ons eens zijn. Maar wij komen thans tot onze leermeesters en zeggen: gij moet weten, dat uw taal is de taal voor ons, voor de propagandisten en intellectueelen, terwijl wij de taal spreken die de arbeiders verstaan. Wij zullen dus in de „Tribune” die taal blijven voeren, hetzij in, hetzij buiten de Partij.

Nu heeft Troelstra ons een groote grief gemaakt van onze uiting: de Kamerfractie stuurt bewust aan op een burgerlijk bloc. Inderdaad hebben wij dat gemeend en het afgeleid uit feiten. Vandervelde, Ferri, Jaurès hebben trouwens hetzelfde gedaan. Maar als Troelstra ons komt verklaren: het is niet bewust (gelach), dan trekken wij de aantijging der bewustheid

van het streven terug en ik acht het nog erger als men onbewust, dan wanneer men bewust dien weg gaat, want dan kan men het niet veranderen.

Nu mijn wezenlijk slot. De taak der partijgenooten moet in de eerste plaats zijn de versterking van het klassebewustzijn en het revolutionair gevoel bij het proletariaat. Wellicht gaat de Partij vooruit in ledental, maar niet vooral met die proletarische elementen, die wij in de eerste plaats noodig hebben. Wij onzerzijds stellen ons op den bodem van ons program. Troelstra wil van het nieuwe program maken een compromis-program of een revisionistisch program. (Zie zijn artikel in „Het Volk” van Jan. jl.) Het gunstigste geval is dus nog een opgeven van het Marxisme en het maken van een compromis-program. Troelstra zegt Kautsky na, dat de politicus tot taak heeft de bijeenhoorende elementen samen te houden. Welnu, hoe kan men ons dan willen uitdrijven, terwijl wij nog steeds bereid zijn de scherpe kantjes er voortaan af te laten? Troelstra is meer de belichaming van de meerderheid der Partij, terwijl Schaper, zooals Melle Stel ons uit Westermenden schrijft, als „de candidaat der vooruitstrevende arbeiders” wordt beschouwd. Ik zal dien brief bij het protocol geven.¹⁾ Nu is het sterk, dat zelfs Troelstra de Marxisten uit de Partij wil gooien.

Troelstra: Pardon, er is geen sprake van

¹⁾ Westermenden, 11-2-'09

Waarde Redactie!

Vergun me enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van het ingezonden stuk in het vorige nummer van de hand van partijgenoot Hinnen. De reden, waarom de afdeling Westermenden heeft gemeend zich thans geheel buiten den verkiezingsstrijd te moeten houden, is een beetje anders dan in dat stuk wordt gemeld. Omdat de afd. W. van meening was, dat art. 15a van het huishoudelijk reglement der Partij ook gold voor het district Appingedam, heeft zij intijds een poging gedaan om een vergadering te krijgen van de partijgenooten in het district en die vergadering te doen bijwonen door een gedelegeerde van het P.B. en den afgevaardigde voor het district, p.g. Schaper. Wilde die vergadering de verantwoordelijkheid op zich nemen van den onsociaal-democratischen verkiezingsstrijd, dan zou de afd. W. zich bij dat besluit hebben neergelegd, na een tegenovergestelde meening verdedigd te hebben. Bedoelde poging is echter totaal mislukt.

Schaper verklaarde in „De Volksstrijd” dat hij door alle werkliedenorganisaties in het district tot candidaat wilde gesteld worden en dat de strijd moet gevoerd worden „op denzelfden voet als in 1905”. In het P.B. schijnt Schaper genoeg invloed te hebben, om in zaken, zijn district betreffende, zijn wil door te drijven: het P.B. spoorde de afd. W. aan tot loyale samenwerking met de organisaties, welke door een losstaande werkliedenvereniging te Kantens waren bijeengeroepen voor het stichten van een verkiezingscomité.

Waar blijkbaar de geheele opzet van de affaire was klaar gespeeld buiten de afd. W. om, meende deze niet beter te kunnen doen, dan door weg te blijven den anderen de gelegenheid te geven, de affaire „op denzelfden voet”, voort te zetten, en hun samenzijn door geen enkelen wanklank te verstoren, zich voorbehoudend op het e.v. congres

uitwerping der Marxisten, zelfs niet van hun uittreding. Er is alleen sprake van uitwerping van eenige personen, die zoo onmarxistisch zijn om de partijdiscipline te breken. (Luid applaus.)

Wijnkoop: Wij onderwerpen ons niet aan een discipline die ons de vrijheid ontnemt om te spreken in de taal die de arbeiders verstaan. Niet als de politicus van het proletariaat treedt Troelstra nu op; zijn schoonste taak zou kunnen zijn alle richtingen vrijelijk tot uiting en dan tot samenwerking te laten komen. De „Tribune” heeft de taak moeten overnemen die „Het Volk” laat liggen: het wekken van het revolutionair bewustzijn. De eenige oplossing is het herstel der door de Utrechtsche resolutie in 1906 geschonden vrijheid. Zoo alleen kan men scheuring en onaangenaamheden voorkomen.

Keesing: Wat heeft Kautsky u geadviseerd? Dat verzwijgt gij.

Wijnkoop: Och, dat wil ik u wel zeggen. Kautsky heeft geadviseerd: de eenheid voor alles (applaus) van het Marxisme. Maar dat wil zeggen: volgens Kautsky's advies moeten de andere Marxisten met ons meegaan.

Feitsma: Lees Kautsky's brief voor.

Wijnkoop: Neen, dat doe ik niet (gejoel), dat gaat u niet aan. Maar Kautsky adviseert niet de „Tribune” op te heffen.

Schaper: Geef hem dan ook maar bij het protokol.

Wijnkoop: Troelstra wil niet de taak van den politicus volvoeren: het bewaren der eenheid.

Troelstra: Het bemiddelingsvoorstel, waarom de Marxisten de „Tribune” opgegeven hebben, is mijn voorstel.

Wijnkoop: Maar het strijdbare Marxisme wilt gij breken. Spiekman heeft indertijd verklaard: Verder dan hun bevredigende verklaring kan de „Tribune”-redactie niet gaan.

Spiekman: Na dien hebt gij uw eigen verklaring gebroken.

Wijnkoop: Spiekman zal voor al zijn buitelingen wel uitvluchten vinden. Wij hooren

een voorstel in te dienen in verband met de door het P.B. goedgekeurde of aanbevolen afwijking van art. 15a.

Het onorganisatorisch handelen: 1e van een deel der partijgenooten in ons district; 2e van p.g. Schaper en 3e van het P.B. is dus de reden, dat de afd. W. niet is aangesloten bij het verkiezingscomité, dat bij groote meerderheid van stemmen weder p.g. Schaper tot candidaat heeft geproclameerd, welk feit door een der bij het comité aangesloten organisaties, n.l. de groote werklievenvereniging „Harmonie” te Appingedam, afd. van het Algemeen Nederlandsch Werklievenverbond, wier voorzitter hoofdbestuurder is van dat verbond, werd geconstateerd door te zeggen, dat de heer Schaper wederom de candidaat was der „voornitstrevende werklieven” in het district Appingedam en waarbij den vrijzinnigen in het district de raad werd gegeven, maar niet met een tegencandidaat te komen.

Aan p.g. Hinnen is 't waarlijk te vergeven, dat hij den toestand in ons district nog niet ten volle begrijpt. Dat hij zich hiermee trooste: „het licht gaat rijzen”.

Dankend voor de opname,

M. STEL.

nu intusschen dat het bemiddelingsvoorstel uit Troelstra's koker komt. Welnu, dat is geen bemiddeling. Hij stelt het Marxisme onder controle van de revisionisten van „Het Volk” en onderdrukt de vrije Marxistische uiting. Uw doel met dat weekblad is alleen, zooals Troelstra gisteravond zelf zeide, om den bourgeoisiegenstanders den wapens uit de hand te slaan. Met zoo'n geknot Marxisme gaan wij niet mee.

Matthijsen: Mag Wijnkoop dan niet in dat blad schrijven, Wibaut?

Schaper: Ik hoop alleen, dat zij u er niet in zullen toelaten.

Wijnkoop: Zoo ziet men welke vrijheid men wil. En de ware machthebbers zijn niet Wibaut en mevr. Holst, maar Schaper en Troelstra.

Schaper: Ik zal meteen wel toelichten wat ik bedoel.

Wijnkoop: Als de S.D.A.P. de taak opgeeft om het revolutionaire bewustzijn te wekken, dan zal zij misschien nog wel zeer sterk groeien, maar niet meer de volle vertegenwoordiging van het proletariaat zijn, niet het algemeen kiesrecht veroveren en tot de socialistische vorming der arbeiders niet bijdragen. Het zou een al te gemakkelijke wijze van doen zijn, ons, d.w.z. de werkelijk strijdende Marxisten, uit te werpen en zoo in de Partij dood te maken, maar wij zullen dan verplicht zijn tot de arbeiders te gaan, hun oordeel inroepen, en de proletarische partij te stichten die gij niet hebt kunnen vestigen. (Applaus en gesis.)

De voorzitter: Het woord is aan Wibaut.

Gorter vraagt het woord als oudere Marxist tot de andere oudere Marxisten om hen te wijzen op den stap dien zij bezig zijn te gaan doen met dat nieuwe weekblad.

Van der Goes ondersteunt Gorter's aanvraag.

Hoejenbos: Waarom moet nu weer iemand spreken die het heelemaal met Wijnkoop eens is? Laat de afdelingsafgevaardigden nu ook eens aan het woord komen.

Troelstra: Het is ons er om te doen om de zaak die wij hier hebben, te behandelen met de meest mogelijke klaarheid omtrent de verschillende gezichtspunten. Het is in het belang van dit congres dat Gorter nu spreekt.

Schaper: Op Gorters voorlichting stel ik prijs als het zijn beurt is. Maar wat Gorter nu zeggen wil tot de Marxisten, heeft hij al tien keer gezegd in de afzonderlijke Marxistische conferenties vóór en tijdens dit congres en daartoe behoeft hij niet het voorrecht om nu eerst te spreken, terwijl hij niet was ingeschreven.

Bij meerderheid besluit het congres dat Gorter het woord zal hebben.

Gorter: Ik wil hier hetzelfde zeggen, wat Ceton herhaaldelijk in onze Marxistische conferenties gezegd heeft. Allereerst dit: Kautsky schrijft mij: het allerge wichtigste is dat de Marxisten aaneengesloten blijven. Dat onderschrijf ik, juist omdat ik de Partij nog boven het Marxisme stel. Het groote gevaar is voor mij, dat men er in slagen zal om ons Marxisten uit elkaar te drijven. Wij Marxisten zijn het zout van de Partij en hier in Holland een aaneengesloten groep. Bij splitsing tusschen ons, zullen zoowel zij die erin blijven als zij die eruit trekken, krachteloos worden.

In de agrarische kwestie is reeds het eerst

voor den dag gekomen, dat de revisionisten trachten ons Marxisten het spreken moeilijk te maken.

Troelstra: Gij zegt zelf dat in die agrarische kwestie het Marxisme gewonnen heeft en hoe kan dat dan als u het spreken toen onmogelijk gemaakt is? Dan staat gij hier toch te liegen.

De **voorzitter:** Een weinig kalmte.

Gorter: In de agrarische kwestie gelukte het ten slotte weer op het zakelijk terrein terug te komen. Ook in de schoolkwestie was het zoo en in de kwestie der algemeene werkstaking. Maar daarna is het anders geworden, toen de Marxisten meer en meer aanhang kregen. De verandering kwam door de artikelen en de brochure van Troelstra. Daarna was het meer-en-meer onmogelijk om zakelijk te debatteeren en Wijnkoop noemt dat terecht den kanker die vreet aan het lichaam der S.D.A.P. De Utrechtsche motie is telkens tegen ons gebruikt om zakelijke kritiek te onderdrukken. Men gaf geen zakelijk debat terug, maar zei: Dat mag je niet zeggen. (Applaus.) Dat kan een sociaal-democraat op den duur niet velen, dat raakt het binnenste van ons wezen: de zucht om vrij te zeggen wat men meent dat goed is. Daarom is de „Tribune” opgericht, daarom alleen. Als de vrijheid weer terugkomt, gaat de „Tribune” weer van zelf weg. Dat blad is nu een krachtig wapen geworden. Maar als men de oude wijze van zakelijk debat weer invoert, zooals op dit congres tusschen Wijnkoop en Troelstra over de kiesrechtbeweging plaats vond, dan is de „Tribune” niet meer noodig. Het zijn internationaal zeer belangrijke tijden. Er dreigt een internationale oorlog. Duitschland heeft heel veel kans verslagen te worden. Dan komt het Duitsche proletariaat in opstand. Dan zal Holland kleur moeten kiezen en dan zal de Partij blij zijn dat er menschen zijn geweest die den revolutionairen kant van onzen strijd op den voorgrond stelden, zooals gij, Vliegen, dat in uw jeugd ook zoo prachtig deed.

De „Tribune”-macht groeide steeds. Elke week rees haar abonnentental. Zij werd een gevaar en toen trad men scherper tegen haar op. Nog een bewijs dat de vrijheid van spreken geschonden is. In zake klassemoraal ben ik beschimpt in „Het Volk” en uitgekleeft en men heeft weer geen enkel argument van mij besproken, terwijl het toch ging om de zoo belangrijke kwestie van goed en kwaad. Een andere dan die taktiek kan men van die zijde niet meer tegen ons aanwenden.

Het nieuwe blad, ik wil dat hier ronduit zeggen, is naar mijne meening niets. Het Marxisme is door de „Tribune” uit de theorie in de praktijk getreden.

Keesing: Hoe komt het dan dat Marxisten daden doen, die zelfs geen revisionisten doen en dat de Marxisten ze niet afkeuren?

Gorter: Och, een koe is nog niet zwart, al heeft hij een vlekje. Ook Pannekoek heeft op één punt een afwijkende meening en is toch Marxist. Dat is een klein, een miserabel argument.

In de nieuwe periode waarin wij hier komen, willen de arbeiders zelf Marxistisch gaan handelen. Mogen wij dan in de redactie van een weekblad treden dat tegen die nieuwe richting zal moeten optreden? Wat zal er van

dat blad terecht komen, als men doorgaat met zakelijk debat te onderdrukken? Daarom stelt Bussum ook voor, eerst eens een jaar af te wachten hoe dat nieuwe weekblad wordt, alvorens blijkt of de „Tribune” gerust opgeheven kan worden.

Marxisten, gij zijt op het punt een wapen te aanvaarden dat geen wapen is en tegelijkertijd verdwijnt een wapen dat wel een wapen is. De eenheid onder de Marxisten, die moeten wij hebben. Ik roep den Marxisten van mevr. Holst tot Sannes toe: komt tot ons om de „Tribune” staan, laat dat schip niet verloren gaan. Ons allen zal men niet uit de Partij willen stooten.

Troelstra: Als gij ons zoo pressen wilt, dan zeker!

Frankfort: Gorter, deel eens mede, wat gisteren op uw conferentie besloten is. Durf dat eens.

Gorter: Ik doe hier niets dan een poging... (Stemmen: Om scheuring te wekken!), neen, om de eenheid der Marxisten te herstellen. Zoo doe ik omdat ik weet, dat het socialisme niet bereikt wordt, als het Marxisme gesplitst wordt. Onze kracht in de Partij kan groot zijn; onze kracht buiten de Partij zal nooit groot kunnen zijn; onze kracht verdeeld zal geheel weg zijn. Tot het congres zeg ik: maakt dit niet noodig, maar maakt dat de „Tribune” bestaan blijft, zet desnoods Roland Holst en Wibaut in de redactie van de „Tribune”, maar herstelt de oude vrijheid van spreken. (Applaus.)

De zitting wordt geschorst.

Middagzitting.

De zitting wordt om half twee hervat.

De Voorzitter verzoekt de niet-afgevaardigden de ruimte voor de afgevaardigden te verlaten, ten einde onjuistheid bij de stemming te voorkomen. Aan het verzoek van sommige afgevaardigden om lang vóór vijven te stemmen, kan niet voldaan worden; ieder zij gewaarschuwd om het groote belang der te houden beslissing, te blijven tot het einde. Aangezien de stemming tot complicaties aanleiding kan geven, zal om vier uur de discussie gesloten zijn en de stemming aanvangen.

Wibaut krijgt het woord. Gij hebt het recht te verwachten dat ik mijn houding nauwkeurig zal mededeelen. Den werkelijken toestand der Partij zie ik aldus, dat het Marxisme, de levende gist, in de laatste jaren niet genoeg werkt in de Partij, zonder dat ik nu wil onderzoeken hoe dat komt. Dat mag niet zoo zijn, omdat de Partij het Marxisme in al zijn uitingen noodig heeft, niet enkel de Marxistische theorie, maar nog veel meer de Marxistische praktijk. Ook de Marxistische kritiek is in de laatste jaren niet zoo tot haar recht gekomen als noodig is om met het andere element te zamen de Partij te maken strijdbaarder nog dan ze al is. Daarmee heb ik al gezegd aan welke eischen marxistische kritiek, theorie en praktijk moeten voldoen, nl. aldus dat ze de Partij sterker en strijdbaarder maken en zoo dat ze rekening houden met samenstelling, opnemingsvermogen en gevechtspositie van de Partij en de gevechtspositie ook van haar vertegenwoordigers in het Parlement. Nooit, waar het eenigermate vermeden kan worden, mag die gevechtspositie verzwakt worden en niet alleen negatief, maar ook positief moet het Marxisme die gevechtspositie, ook in het Parlement, versterken. (Applaus.)

Hoe heb ik nu, staande op dat standpunt, gestaan tegenover de partijzaken der laatste maanden, sinds de „verklaring” der „Tribune”-redactie, die de meerderheid van het P. B. bevredigde, ik zeg niet: verhetigde, of: ten volle voldeed? Daarna is gekomen het uittreden van Schaper en Helsdingen en het besluit tot een buitengewoon kongres. Toen heb ik mij ernstig afgevraagd, wat het gevolg van de te verwachten gebeurtenissen voor mij moest zijn. In het buitengewoon kongres zag ik het groote gevaar van „Tribune”-verbod of royement en ik besefte dat dit een beletten van de vrije Marxistische meening-uiting zou zijn, waarmee de Partij zich een harer grondslagen zou ontnemen, haar wezen zoo zou beschadigen, dat ik mij niet meer in dezelfde verhoudingen in de Partij zou kunnen gevoelen als tot dusver. Ik heb op het punt gestaan met eenige vrienden dit in het openbaar te zeggen. Dat zou geen bedreiging geweest zijn, want men bedreigt niet met de daad die de droevigste gevolgen voor zijn leven heeft. Zoo dachten o. a. Polak, Loopuit, Mendels, v. d. Goes, v. d. Waerden, Ds. v. Wijhe, Sterringa, Zadelhoff, Bergmeijer, Stoop en enkele anderen.

Toen kwam de conferentie, door het P. B. uitgeschreven op 30 Januari om te zien of er voldoende sameuhoorigheid was om bijeen te blijven. Het resultaat was een voorstel om een Marxistisch weekblad voor de Partij te stichten en dat mevr. Holst en ik bereid waren de redactie op ons te nemen. Hoe denken wij ons het wezen van dat weekblad, waardoor het voor mij het middel kan zijn om mij terug te houden van de verklaring, die ik met anderen had willen afleggen?

De redactie van het weekblad zal geregeld overleggen met de redactie van „Het Volk”. Ik zie dat niet als een voorgedij door de redactie van „Het Volk”, nog veel minder als een stemmen van 5 tegen 2. Ik zie het als een organisatorisch verband. Ik zie het zoo, dat wij, mevr. Holst en ik, onze medewerkers kiezen en den inhoud bepalen en dat wij in twijfelachtige gevallen overleggen met de redactie van „Het Volk”. Wordt ons dan eens geraden dit of dat niet of niet op een bepaald tijdstip op te nemen, dan zullen wij ons er bij neerleggen. Maar als het aankomt op groote punten, dan zullen wij zeggen: laat ons het doen zooals wij het inzien en laat het volgend kongres dan zeggen wie gelijk heeft.

Ik heb eenig recht om te zeggen dat het algemeen zoo wordt verstaan. In de konferentie is door Mendels gevraagd: Als v. Ravestejn nu een buitenlandsch overzicht schrijft, mag dat dan worden opgenomen? Waarop van de andere zijde is geantwoord: ja natuurlijk! (Applaus.) Een ander bewijs: Schaper heeft van morgen geïnterrompeerd dat hij liever niet had dat van Wijnkoop wat werd opgenomen. Hij verzoekt nu het zoo te rectificeren: „Ik heb er niets tegen, dat van Wijnkoop, als de „Tribune” wordt opgeheven, degelijke stukken worden opgenomen, mits niet in de gewraakte methode.”

Het weekblad zal meer kunnen zijn dan schijn, iets wezenlijks. Het komt veel meer aan op de bedoelingen van weerszijden, dan op de bewoordingen van een voorstel. Het weekblad kan alleen zijn wat het wezen moet, onder de ook inderdaad aanwezige omstandigheid, dat het van weerszijden aanvaard wordt met vertrouwen in elkaar, dat het vaste voornemen bestaat om met ernst dit blad het goede oplossingsmiddel te doen zijn. Gij ver-

wacht toch niet, dat mevr. Holst zich tevreden zou stellen met een schijn?

Mijn vertrouwen berust ook hierop, dat ik de groote geschilpunten der beide richtingen in de praktische houding niet zie, wel in theoretisch inzicht. Ik zie wel de mogelijkheid van groote praktische geschilpunten, maar ik zie ze niet als onvermijdelijk. In zake kiesrecht, arbeidsdag en staatspensioen zal de strijd in de Kamer gaan in volkomen overeenstemming met de eischen die het Marxisme stelt.

Op die grondslagen hebben mevr. Holst en ik het weekblad aanvaard. Daarom heb ik in het P. B. ook voor het voorstel gestemd, dat de „Tribune” behoort te worden opgeheven. De „Tribune” heeft bewezen de marxistische propaganda niet te kunnen voeren onder beantwoording aan de eischen die ik stelde. Ik heb dat reeds geweten bij de oprichting. Denk niet, dat ik thans in de positie, waarin de „Tribune”-redacteuren hier zich bevinden, iets ten hunnen nadeele zal zeggen. Ik ken ze stuk voor stuk als zeer respectabele partijgenooten. Schaper zegt: een kwestie van smaak, maar zoo is nu mijn smaak. (Applaus.) Ik heb met Wijnkoop in het P. B. gezeten en ik ben overtuigd dat hij ten volle een goed partijgenoot is. Maar die redacteuren hebben bewezen dit werk van groote verantwoordelijkheid, het redigeeren van een blad, niet goed te kunnen doen en daarom heb ik met mevr. Holst de redactie van het nieuwe weekblad aanvaard.

Aan Gorter's roepstem kan ik geen gevolg geven. Gorter, het is mij te doen om de sterkst mogelijke propaganda voor het Marxisme in de geheele Partij en ik gevoel zeer sterk, dat wij geen veld zouden vinden buiten de Partij. Daarom heb ik te aanvaarden de manier die de eenig mogelijke en aannemelijke is, het partijweekblad, dat groote voordeelen geeft voor de Marxistische richting. De „Tribune”-redactie meent dat alleen haar propaganda thans de goede is; het is mijn meening niet. Om allerlei persoonlijke overwegingen is de keuze voor ons moeilijk, maar het partijbelang gebiedt mijn beslissing. Het allergewichtigste, zegt Kautsky, is, dat de Marxisten gesloten aaneen blijven. Ik ben dat met Kautsky eens, maar gij, „Tribune”-redacteuren, hoort gij het ook? Is het onmogelijk, dat gij u ook aansluit bij deze voor u zelfs onwaarschijnlijke proefneming? Ik weet eigenlijk uw antwoord wel; gij zult er neen op zeggen, maar ik betreur het voor de Partij en de beweging, omdat het weekblad dan aanvangt onder ongunstige voorwaarden, verzwakt door een verdeeld Marxisme.

Ten slotte het royement. In „Het Volk” heb ik mijn meening reeds geschreven. Niet voor mij of voor de „Tribune”-redacteuren, maar voor haar zelve vraag ik van de Partij verwerping van het royementsvoorstel. Gij zijt hier gekomen met het sterke gevoel, dat er iets gebeuren moet. Welnu, het beste wat gebeuren kan is, dat gij het weekblad steunt, den sterken wensch tot opheffing der „Tribune” uitsprekt en verder niets doet. (Applaus.) Velen zal dat niet bevredigen, maar als gij hier royeert, zult gij later onbevredigd zijn, wanneer het te laat is. (Applaus.)

Mevr. **Roland Holst**: Wanneer deze uiterste en waarschijnlijk laatste poging met het nieuwe

weekblad, om de beide richtingen in de Partij te houden, kans van slagen wil hebben, moeten wij die poging voor alles zien in het heldere licht van de waarheid. Troelstra's rede nu heeft om die waarheid een mist gemaakt. Ik kan niet onderschrijven Troelstra's verklaring dat er zijn Marxisten die strijden tegen de Partij en Marxisten die strijden in de Partij. Ik ken maar één soort Marxisten, allen beziel met de begeerte om het Marxisme in de Partij tot de overwinning te brengen. Er zijn natuurlijk verschillen van temperament, maar ook van omstandigheden en voldoende is aangetoond onder welke pressie van de meerderheid de strijdwijze van de „Tribune” is ontstaan, die, dat onderschrijf ik, de Partij op den duur niet verdragen kan en die het nu het juiste oogenblik is om te staken.

Het verschil tusschen ons is, dat v. d. Goes, Wibaut en ik willen strijden voor het doordringen van het Marxisme in de Partij onder een anderen vorm. Met de bespoediging van het Marxistisch inzicht in de Partij heeft de „Tribune” een voortreffelijk werk gedaan, maar de noodzakelijke tegenpool daarvan was een zekere desorganisatie in de Partij. Wij willen voor het Marxisme zoo strijden in de Partij als die Partij verdragen kan.

De mogelijkheid van het nieuwe weekblad aanvaardend, doe ik dat omdat ik van twee dingen overtuigd ben. Vooreerst van de noodzakelijkheid van samenwerking der beide richtingen in de Partij, zeker in onze Partij, waar de geschillen niet grooter, maar kleiner zijn dan in andere landen. De samenwerking is mogelijk, al voelt de minderheid zich natuurlijk niet altijd aangenaam. Een nieuwe vorm van Marxistische werkzaamheid kan op dit oogenblik aangebroken zijn, een vorm waarbij veel minder de noodzakelijkheid der Marxistische kritiek gedemonstreerd zal worden aan de zwakheden der eigen Partij. Het model van die manier was zooals Gorter die van 1903—1906 heeft toegepast in de Twentsche „Nieuwe Tijd”; hij heeft telkens weer het werken van Troelstra en Van Kol in de Kamer naar boven gehaald en in marxistische richting uitgebuit. In normale omstandigheden, als wij de vrijheid van spreken weer onbelemmerd voelen, dan keert van zelf zo'n de Partij versterkende en verrijkende marxistische propaganda terug.

Tot samenwerking en overleg met de redactie van „Het Volk” ben ik volkomen bereid, zooals met alle partijgenooten. Wij verstaan onder „geregeld overleg” dat wij zooveel mogelijk door onderlinge bespreking met de redactie van „Het Volk” het naar buiten treden van onderlinge verschilpunten zullen vermijden en trachten deze tot oplossing te brengen. Wanneer dit niet gelukt, dan eischen wij vrijheid voor onze meening en onze kritiek, óók waar dit tegen de „Volk”-redactie ingaat. Wij verwachten en eischen dat wij, behoudens dit kameraadschappelijk overleg, als onafhankelijke redacteuren van het te stichten weekblad zullen optreden, die zelve hun medewerkers kiezen en over den inhoud der artikelen te beslissen hebben, met verantwoordelijkheid aan het congres.

Met zulk een ernstige poging kunnen de verhoudingen beter, het vertrouwen grooter worden en zullen vele geschilpunten verdwijnen,

die meestal op wantrouwen berusten. Maar wij moeten deze verzekering van het congres hebben, dat wij niet slechts een populair-wetenschappelijk bijblad, maar een marxistisch orgaan wenschen, waarin wij ook over de dagelijkse politiek en de partijtactiek zullen schrijven. Hoe wij dat zullen volvoeren met behoud en versterking der gevechtswaarde van de Partij, dat is een kwestie van tact, die men niet in formules kan vastleggen.

Ik ben mij volkomen bewust van de groote moeilijkheden die ons bij het voeren der redactie van het weekblad te wachten staan. Maar hier op het congres ben ik mij pas bewust geworden hoe ellendig het zal staan, als wij die functie zullen aanvaarden zonder de „Tribune”-groep. Tusschen deze ernstig genomen proef en de daad van het roeyement is een tegenspraak, waardoor wij ons voelen verscheurd en waardoor de bodem van die proef is ondermijnd. Welnu, ik heb mijn besluit genomen: ook wanneer het tot dit uiterste komt, zal ik het probeeren, omdat het onze laatste kans is om voor het Marxisme in de Partij te werken en omdat ik die tienduizend lezers van „Het Volk” niet mag overlaten aan het revisionisme. Wij kunnen ons niet scharen om de „Tribune” buiten de Partij; wij gevoelen daartoe geen zedelijke vrijheid. Het is ons allen te doen om liefde voor de Partij. Dat is het vervloekte van het dilemma, waarin Troelstra en de Partij ons gebracht hebben. Hoe het ook uitvalt, er zal een knaging in ons overblijven. In den grond gaat het roeyement om meeningsverschillen (luide protesten). Ik heb zelf gezegd, dat de „Tribune”-kritiek op den duur niet te dragen is, maar bij oprichting van het weekblad is de noodzakelijkheid daarvoor vervallen. Ik hoopte tot dusver nog, dat, wanneer het tot het uiterste kwam, alleen met de „Tribune”-redactie Gorter en haar onmiddellijke aanhang ons zouden verlaten, maar het zullen er velen zijn, er zullen partijgenooten hun ambten neerleggen. Ik vrees dat wij onze taak zullen aanvaarden te midden van een débâcle van het Marxisme.

Gij kunt nu toonen uw grootheid van hart en opvatting. Gij kunt nog alles voorkomen. (Geroep: Neen, zij, de „Tribune”-lui!) Door het roeyement na te laten, zult gij het wantrouwen wegnemen en over een jaar zou alles weer goed zijn.

En tot u, kameraden van de „Tribune”, zeg ik: als de Partij niet zoo groot van inzicht is, weest gij het dan. Bedenk hoe sterk wij zouden zijn, als de Partij ons dit blad geeft onder de voorwaarden die ik noemde. Ons scharende om dat nieuwe orgaan, kan het weekblad een macht worden, omdat het Marxisme dan gepropageerd kan worden zonder wrovel te wekken. Tracht nog dat mogelijk te maken. (Luid applaus.)

Van der Goes: Ik herinner er aan dat het billijk is, dat als laatste spreker een der voorstanders van de „Tribune” het woord voert.

Schaper — allereerst instemmende met den wensch van v. d. Goes — spreekt over zijn aandeel in den loop van zaken. Spijt heb ik er niet van, zegt hij. Hoe dan ook, wij kunnen nu zeker zijn, dat het Paaschcongres weer geheel tegen den vijand zal gaan.

Ik zou lust hebben te spreken over Gorters uiting, dat ik een der machthebbers in de Partij ben. Het gaat niet aan, zoo te spreken, het is onjuist. Ik lag nog al eens met de Partij overhoop en ik ben geen machthebber, maar lasthebber, of lasthebbende, zelfs in twee betekenissen (gelach). In de zaak van het nieuwe weekblad ben ik het niet eens met Helsdingen. Deze beziet de zaak wel van een wat te steil standpunt. Men kan in oogenblikken, als nu de Partij doorleeft, niet altijd vragen wat al of niet zou moeten gebeuren, als iets anders niet gebeurd ware. Ten onrechte noemt men de redacteuren van dat blad ook Marxisten „onder controle”. Dat is een slecht gekozen woord, ze zijn Marxisten, die gezind zijn tot overleg. Ik geloof in het slagen van de proef, omdat ik de nieuwe redacteuren vertrouw, omdat ze voor rede vatbaar zijn. En dan is er in het Marxisme zoo veel dat ik liefde en noodig en nuttig acht voor de Partij, dat ik dat weekblad zelfs met blijdschap zie komen. Van weerskanten iets toegevend, zal men zeer wel vrede kunnen houden.

Thans echter het roeyment. Ik ben hier niet gekomen met wraakgevoel op de „Tribune”-redacteuren. In en na de ineerstorting van den ouden Bond heb ik onwillekeurig een olifantshuid voor schelden gekregen. Als men eenige jaren lang is gescholden voor „verrader” en voor iemand, die „zich verkocht heeft” — voor honderd gulden! — dan trekt men zich er niets meer van aan als men gescholden wordt voor een „scharrelaar in socialisme” en de „Sancho Panza” van den „ridder van de droevige figuur” Troelstra! En ik dacht als ik zoiets las: och, die lui loopen wel tegen de lamp op den duur. Maar het werd een zaak voor de gansche Partij en de maat liep bij mij vol naar aanleiding van het gebeurde ter gelegenheid van het werkloosheid-debat. Toen werd een prachtige slag in de Kamer geleverd en Treub in een hoek gedrongen. Maar toen dit in „Het Volk” geschreven werd, kwam de „Tribune” en schreef: neen, Troelstra heeft het tegen Treub afgelegd, althans daar kwam het op neer. Wij zagen in de Kamer mr. Marchant en de zijnen glunder lachen over dit geschrijf en dat citaat uit de „Tribune” deed toen de ronde door de heele pers. Hoe moet het zóó gaan met agitatie en propaganda? Zie, dat gaat niet en zóó is de arbeid daar niet vol te houden. Er moet wat vrouwen zijn en het is al te veel, als men zoiets van partijgenooten moet beleven. Het vergalt het partijleven als men in vergaderingen komt en men weet: nu zit daar weer tien procent van de partijgenooten, die mij voor een scharrelaar aanzien; dan vergaat ons de lust.

Wij hebben in de Kamer dr. Schaepman gekend, die daar in de laatste jaren rondliep als uitgedoofd, doordat hij zich niet meer gedragen voelde door het vertrouwen zijner partij, waarin een sterke strooming tegen hem was. En of dat nu een meerderheid of een sterke minderheid is, zóó kan men niet werken voor een zaak.

Men heeft nu vandaag weer staaltjes van het werken met onware en scheeve voorstellingen gezien. Het is de moeite waard om er

eens even op te wijzen. Gorter verklaart, dat men hem inzake die moraaltheorie niet weerlegd heeft, alleen het er over had, of al of niet Marx het met hem eens was.

Hij vindt, dat wij het moraaldebat zelf met hem hadden moeten aangaan. Wat deze klasse-moraal betreft, och, dat is geen nieuws! Als men niet zoo piepjong meer is, beleeft men alles eenige keeren. In den ouden S. D. Bond, toen deze zijn vervaltijd intrad, hebben wij precies datzelfde gehad. Toen zei men openlijk: „het doel heiligt de middelen, dat zeggen de Jezuiten terecht!” Ik heb er toen steeds tegen geprotesteerd en op het congres te Zwolle een formule doen aannemen, waarbij deze leer werd afgewezen. Hoe moet zoiets werken op de gemoederen der vele onbevangen partijgenooten? Dat vergiftigt immers de partij! Daarover liep echter nog niet terstond de zaak, maar er zat iets anders in: Gorter zei, dat Troelstra naast Lohman stond en onze zaak in den steek gelaten had. Toen konden wij er op wijzen, dat niet slechts Marx, de Internationale, maar ook de heele Duitse partij nog op het Erfürter congres het met ons eens was. Ziedaar wat onze verontwaardiging opwekte, de lichtvaardige wijze waarop Gorter wapenen verschaftte aan den vijand en op lichtvaardige gronden ons plaatst aan de zijde der reactionairen en ons verwijt, onze zaak in den steek te laten. Dáár liep het in de eerste plaats over en dat is niet te dulden als het geregeld geschiedt.

Men heeft gezegd: denk aan de burgerij, wat zal die van dat roeyment zeggen. De burgerij! Zeker, die zal woedend zijn.

Weet ge wat de bourgeoisie graag wil? Of dat wij een jammerlijke ruziepartij blijven, die zich belachelijk en onaantrekkelijk maakt, of dat wij alle Marxisten uitwerpen en een volop revisionistische partij worden, bereid om in een democratische bloc te treden. Nu, dat plezier zullen wij hun geen van beide doen. Wij zullen het in ieder geval zoo maken, dat de oorsprong van de ruzie er uit komt, maar het Marxisme er in blijft. Dat zal voor hen de slechtste afloop zijn dien zij zich denken kunnen.

Niet dat zonder de Marxisten wij bereid zouden zijn tot een blok met de vrijzinnige partijen! Och, als we heden eenstemmig een zwaar-Marxistische resolutie aannamen, zou er niets veranderen in de praktijk; want de Marxisten doen in de praktijk precies als wij. Het is van de bourgeoisie ook maar een illusie, dat de „revisionisten” tot een coalitie bereid zouden zijn. Maar men weet, wat in een der Winschoter bladen en in de „Zutfensche Ct.” werd geschreven. Men hoopt er op. Welnu, men zal juist bitter teleurgesteld worden als dat het Marxisme er in blijft en de ruzie eruit.

Men zegt nu: roeyer niet, bezegel de eenheid en laat de „Tribune”-lui er in. Terwille van een mevr. Holst zou men het willen.

Mevr. Holst: Terwille van u zelf!

Schaper: Voor ons zelf, o, het zou een mooie, sympathieke rol zijn als men zeide: nou, blijf er dan maar in! Maar het kan niet, het gaat niet, terwille van de partij, alleen al niet om het gehalte der menschen, wien het aangaat.

In Arnhem, toen hebben wij zoo gedaan. En het gevolg was, dat daarna de „Tribune”

een zegekreteer aanhief: zij durven ons niet aan! Wij zouden ons door herhaling daarvan onsterfelijk belachelijk maken. De „Tribune” zou wel doodbloeden, zegt men, maar ik betwist het, want de „Tribune”-lui zeggen: wij doen het anders en beter dan Wibaut en mevr. Holst, en er is een aanhang, die ook zoo denkt en graag pikante saus geniet en gescheld op Kamerleden en raadsleden. Zij zullen op de redacteuren van het nieuwe weekblad ook wel schelden en ik begrijp, dat het mevr. Holst smart, dat ze scheiden moet van die personen; maar dat is ons ook wel overkomen, de zaak gaat bovenal. Royement is een gezonde maatregel tegen lui, die de Partij opzettelijk vergiftigen. Zij zullen anders partijgenooten blijven en ons blijven beschimpen en hun vrijbuitersorgaan blijven uitgeven, nog jaren lang. Zij houden vol, want het is ook een eer en een belang voor die lui om de „Tribune” op de been te houden....

Mevr. Roland Holst: Zij zullen het blad vrijwillig opheffen, als zij zien hoe het partij-weekblad werkt.

Schaper: Gij maakt u illusies over uw vriend Wijnkoop.

Wijnkoop: Als door de daad zou blijken, dat wij vrijheid van spreken in dat blad zouden hebben, zouden wij van zelf de „Tribune” opheffen.

Schaper: Dezen wissel op de toekomst kan de Partij niet accepteren.

Wijnkoop: Gij moet dat vertrouwen!

Schaper: Vertrouwen? Het is u w plicht, dat te toonen in de Partij, niet over een jaar, maar nu, vandaag! Gij kunt niet vergen dat het vertrouwen komt van één kant. Wij schenken vertrouwen aan mevr. Holst en Wibaut, maar gij zult ook omgekeerd vertrouwen moeten toonen en anders hebt gij niet het recht van de Partij te vorderen, dat zij u maar begaan laat.

Nu zegt men: er zullen vele partijgenooten meegaan. Aan die „velen” geloof ik niet en de partijgenooten die meegaan, zeg ik vaarwel; dat zullen niet de besten zijn. Menschen die als Marxisten zelfs mevr. Holst en Wibaut een brevet van wantrouwen geven, zijn voor de Partij geen verlies. Als mevr. Holst en Wibaut het wagen, kunnen de partijgenooten die terzijde staan het zeker. Ons behoeft men nu niet te vertrouwen, maar hen, hun eigen menschen. En de groote meerderheid van wie weggaan zal binnenkort terugkomen, als het met het weekblad goed gaat en zij ernstige partijgenooten zijn. De Partij zal een luchtballon zijn, die wat ballast laat vallen en dan des te hooger stijgt, omdat hij zich verlicht gevoelt. (A p p l a u s.)

De voorzitter: Er is nog drie kwartier tijd van spreken. Als verdediger van de „Tribune” zal Henri Polak spreken; hij heeft een kwartier noodig of willen de „Tribune”-redacteuren nog spreken?

Wijnkoop: Neen!

De voorzitter: De andere ingeschrevenen zullen den overigen tijd verdeelen moeten, maar dan blijft er weinig voor elk over. Het zal beter zijn misschien, eenvoudig Henri Polak te laten spreken en dan te stemmen.

De Roode: Wil men een afgevaardigde van Amsterdam III het woord ook weigeren?

Het kongres besluit dat de Roode mag spreken.

De Roode-Amsterdam III: Ik meen dat deze kwestie, die nu voornamelijk van theoretischen kant bekeken is, ook van organisatorischen kant bekeken moet worden en de afdeling waarin

de twee sterkste drijvers zitten, weet daar wat van. Als: opheffing der „Tribune” of roeyment, wordt de zaak te smal gesteld. Wij hebben in Amsterdam III jaren lang geleden onder verdeeldheid, niet wegens gebrek aan meeningsvrijheid, maar sedert de kwestie Wijnkoop-Hugenholtz reeds, stelselmatig heeft de Marxistische helft in III steeds integendeel gepoogd de meeningsvrijheid te onderdrukken. Zij heeft jaren lang Vliegen uit den Raad weten te weren om hetgeen hij meende en om geen enkele andere reden. Om dezelfde reden heeft Wijnkoop in de Federatie Amsterdam Vliegen's kandidatuur voor het Partijvoorzitterschap bestreden.

Wijnkoop: Onjuist!

Vliegen: Wel degelijk volkomen juist.

De Roode: Onder de Marxistische ketterjagerij hebben wij in III jarenlang geleden en gaven wij hun uit billijkheid toe, dan werd dat als een Marxistische overwinning uitgebazuind. Om die reden hebben groote aantallen actieve leden in III en elders het bijltje erbij neergelegd en zijn dubbeltjesleden geworden.

Het nieuwe weekblad is een vredesverdrag. Wij kunnen elkaar vienden, als wij elkaar vertrouwen. De groote meerderheid vergt nu van de „Tribune” dat het vertrouwen dat wij aan het Marxisme toebrenge, harerzijds ook beantwoord wordt met vertrouwen. Wilt gij dat niet, dan stelt gij uw wil boven den wil der Partij. Daarom heeft Amsterdam III tot roeyment besloten. Dat viel ons niet gemakkelijk, want wij missen Ceton niet graag. Ook heeft Ceton ons gezegd: als gij ons eruitzet, stichten wij een nieuwe partij en wij weten wat dat voor III beteekent. Maar als gij den bodem der democratie verlaat en u boven de Partij plaatst, dan aanvaarden wij den strijd, ook den strijd om district III. Misschien kunt gij er dan tijdelijk in slagen het district weer voor het socialisme verloren te doen gaan, maar wij hebben het vaste vertrouwen dat wij het binnen kort weer zullen winnen. (Appaus.)

Henri Polak: Ik heb mij zelf als verdediger der beschuldigten aangeboden, maar beschouw mij toch meer als verdediger van de Partij zelve in dezen. Misschien ben ik daartoe meer dan eenig ander aangewezen, omdat er misschien niemand is die tegenover deze affaire zoo vrij staat als ik. Aan clubconferenties heb ik nooit deelgenomen, in de strijdvragen onzer Partij heb ik mij nooit gemengd, eensdeels omdat ander werk mij in beslag nam, anderdeels omdat ik dacht: misschien komt het oogenblik eenmaal, dat de Partij behoefte heeft aan het woord van iemand die zich naar geen van beide zijden gekompromitteerd heeft. (Gelach.) Dat oogenblik acht ik nu gekomen.

Drie achtereenvolgende congressen heb ik nu niet bijgewoond. Het is mij in deze twee dagen vreemd en droef te moede geweest. Ik heb de Partij mee opgericht en haar groei meegemaakt. De tijd was er, toen wij op kongressen zaten als een groot gezin van verwanten, die elkaar eerden en liefhadden. Van alle kanten besprongen en be-laagd, was er toen een warm gevoel jegens elkaar in al onze harten. Langzamerhand werd de familie grooter, maar goede kameraden bleven wij, zelfs als de vlammen hoog uitsloegen en wij scherp onderling streden; de verwoedheid die de laatste paar dagen over mijn hoofd is heengeleoid, die kende ik niet. Ik wist niet wat ik hoorde: die felle woorden op zoo fellen toon. Ik wist niet dat er gesproken kon worden onder partijgenooten als Duits deed, nog wel onder toejuiching. Zoo leek het

een gezelschap van elkaar belagende vijanden.

Laat mij een rustig en kalm woord spreken, om er het mijne toe bij te brengen, dat de goede kameraadschap wordt hersteld. Tot mijne vrienden de „Tribune"-redacteuren wil ik zeggen, dat hun gedragslijn nu een onhoudbare is en dat zij die niet kunnen en niet mogen volhouden. Boven elk belang moet onwrikbaar staan het belang van de Partij. Ik ben een geboren individualist en heb alle elementen in mij van een bevelhebber en een dictator. Maar ik heb mij zelven weten op te leggen het besef, dat zulke dingen niet kunnen worden geduld en de organisatie altijd boven alles moet gaan.

Laat ik eens een persoonlijk voorbeeld geven. Het district Amsterdam III is tot het socialistisch district geworden mede door mijn werk; niet alleen doordat ik een deel der bevolking van het district aan onzen kant heb weten te brengen, maar ook door een euidelooze reeks van candidaturen. En toen het eindelijk zoover was, dat het district gewonnen kon worden voor de Kamer, werd, terwijl ik de aangewezen candidaat was, terecht door de Partij van mij gevorderd, dat ik mijn plaats aan Troelstra zou afstaan. Dat viel mij toen niet gemakkelijk en mijn invloed in het district besliste ongetwijfeld. Maar ik heb het offer gebracht en ik heb er niet het minste berouw van.

Ik ben het levend voorbeeld voor de „Tribune"-redactie zooals zij nu doen moet. Gij behoort nu te zeggen: de „Tribune" moet opgeheven worden, omdat de Partij het wil.

Maar als nu de redactie van de „Tribune" weigert? Nu komt mijn pleidooi voor de Partij. Al behoorde ik tot de felste tegenstanders van de „Tribune", mijn gezond verstand zou mij dringen niet mede te werken tot een royement, omdat het een aartsdomheid zou zijn: het zou precies het tegenovergestelde bereiken van wat men beoogt. Weer een voorbeeld. In den Diamantbewerdersbond hebben wij te kampen gehad van anarchistischen kant tweemaal met oprichting van een vijandige vereeniging, driemaal met een clubje in den Bond. De beide vereenigingen buiten den Bond zijn beide malen te vuur en te zwaard verdelgd. Maar tegenover de clubjes in den Bond was mijn methode altijd: niet aanpakken, loopen laten! Als er in hun kritiek een kern van waarheid ligt, is zij onvernietigbaar, en zit er niets in, is het maar kwaadwilligheid, dan sterft het van zelf uit. Mijn taktiek is geweest er nooit in de krant eenige aandacht aan te wijden en de zaak is altijd van zelf opgedroogd.

Van royement zal een uittreden van grotere of kleinere groepen het gevolg zijn, zoodat de goed bedoelde poging met het weekblad zeer zal lijden, terwijl het gevoel van te zijn verdrukt en vervolgd de velen zal aantrekken die zich genoopt gevoelen zich te scharen bij de verdrukten. Denkt gij dat, als na royement de „Tribune" blijft, de tegenstanders er geen wapenen meer uit zullen halen? Gij zult dan kunnen zeggen: het zijn geen partijgenooten meer van ons, — maar dan zal men u antwoorden: maar het zijn sociaal-democraten. (Luid applaus.)

Er wordt gestemd.

Over punt a van het voorstel van het Partijbestuur tot oprichting van een partijweekblad allereerst.

Bij handenopsteken wordt dit voorstel met

op 4 na algemeene stemmen, die van Leiden en Leeuwarden, aangenomen.

De **voorzitter**: Op het Paaschcongres zal het P.B. met een financieele regeling van deze uitgave komen. Wij hebben daarover niet te voren willen reppen, omdat daarop een plan van zoo groote beteekenis niet mocht afstuiten. Het denkbeeld is om ongeveer met 1 April met de uitgave van het weekblad te beginnen.

Punt b van het voorstel-P.B.: de „Tribune" behoort opgeheven te worden, wordt aangenomen tegen de stemmen der afdeeling Zwolle, Zutphen, Leiden, Weesp, Westeremden, Amsterdam I-VI, Alkmaar, Bussum en Brussel.

De **voorzitter**: Heeft de redactie van de „Tribune" nog iets aan het congres te zeggen? (Wijnkoop schudt neen.) Dan wordt punt c van het voorstel van het P. B., het royementsvoorstel, in stemming gebracht. De beteekenis ervan is, dat niet de afdeelingen het recht hebben het royementsbesluit ongedaan te maken, maar dat het royement na referendum zonder meer in kracht treedt. Wel omschrijven de statuten geen royement door het congres. Maar de statuten zeggen ook: het congres is de hoogste macht in de Partij.

Er wordt volgens de presentielijst gestemd.

Tegen het royementsvoorstel stemmen: Amsterdam IV, V en I-VI, Alkmaar, Aardenburg, Bolsward, Brussel, Bussum, Bergen-op-Zoom, Doesburg, Dordrecht, Edam, Goes, 's Gravendeel, Scheveningen, Haarlem, Laren-Blaricum, Leeuwarden, Leiden, Meppel, Middelburg, Purmerend, Peins, Rotterdam IVb, Schoonhoven, Slochteren-Kolham, Schoten, Tiel, Vlis-singen, Velp, Wageningen, Westeremden, Weesp, Wijnaldum, Winsum, Wartena, Wolvega, Zutphen, Zwolle.

Blanco zijn: Deventer, Dokkum, Franeker, Rotterdam IVa, Rotterdam V, Watergraafsmeer.

Het voorstel is aangenomen met 209 tegen 88 stemmen en 15 blanco's.

Leeuwarden licht toe tegen het royement gestemd te hebben, omdat het tegen de concessie van het weekblad is en alleen voor onvoorwaardelijk royement.

Er volgen eenige korte verklaringen.

Mendels: Ik wensch even in herinnering te brengen dat ook ik mede een verklaring onderteekend heb, dat ik bij dwingend verbod der „Tribune" op straffe van royement mijn functies zou neerleggen of de Partij zou verlaten. Men heeft nu niet geroyeerd wegens wangedrag, of wegens vergripen tegen de Partij, of wegens afwijking van het beginsel, maar wegens het uitgeven van een sociaal-democratisch blad dat niet tegen de Partij, maar tegen de taktiek van sommige leiders opkomt.

Slechts één oogenblik heb ik gearzeld; dat was vlak na de bekende conferentie, maar zeer kort daarna ben ik naar v. d. Goes gegaan — hij kan het getuigen — en heb hem gezegd, dat het partijweekblad niet te aanvaarden was op het royement der „Tribune"-redacteuren. Dat kon niet, dat kon niet!

Dat stemde v. d. Goes toen volkomen toe.

Ik sta nu nog op datzelfde standpunt. Ik zal het congresbesluit niet meer kritiseeren, maar ik verklaar, onder eerbiediging uwer meening, dat ik niet anders kan, doch de

Partij, aan wie ik tien van mijn beste jaren heb gegeven, niet langer dienen kan, — en tot mijn groote smart voor het laatst als partijgenoot voor u sta.

A. H. Gerhard: Ik heb heel iets anders te zeggen. Ik betreur het besluit, maar uit de Partij gaan kan ik niet. Wel denk ik aan mijn Schoterlandsche kandidatuur en Troelstra heeft iets bij interruptie gezegd, waarop ik niet zwijgen kan, nl. dat de omstandigheid zich kon voordoen, dat de Kamerfractie vóór den minister van oorlog kon stemmen. Uit mijn diepe overtuiging wil ik zeggen, dat ik mij geen omstandigheid kan voorstellen, onder welke ik vóór een minister van oorlog stemmen kan. Is het congres van oordeel, dat de Kamerfractie altijd als één bloc moet staan, dan moet de Partij overwegen, dat ik als zeer overtuigd Marxist mij in dit speciale geval daarmee niet vereenigen kan.

De **voorzitter:** Daarover kan het congres op dit oogenblik natuurlijk niet besluiten. Een algemeene regel omtrent de Kamerfractie is nooit gesteld. Wij zullen Gerhards mededeeling rustig nader moeten overwegen.

Troelstra: Er zal nog genoeg gelegenheid zijn bij eventueele verkiezing van Gerhard eventueele geschillen in de Kamerfractie, die nu ook bestaan, te overwegen in die fractie en als goede sociaal-democraten tot een beslissing te komen. — Nu iets over Mendels' verklaring. Die verklaring wil ik niet beoordeelen. Maar dit wil ik zeggen: Waarschijnlijk zal het thans, onder den verschen indruk van debatten en beslissingen die menig onzer diep troffen, niet het juiste oogenblik zijn om persoonlijke beslissingen te nemen, die een streep zetten door een heel brok van ons leven. Mocht het zijn dat Mendels, nu voor

het eerst dan, van meening mocht veranderen en gaan inzien, dat zijn verklaring niet noodzakelijk was, dan weet ik dat de heele Partij, ook zij die menigmaal met hem van meening verschilden, den wakkeren strijder, den bekwamen debater, dien wij hoopten ditmaal in de Kamer te brengen, gaarne op dit zijn besluit zullen zien terugkomen. Laten er geen te spoedige beslissingen vallen en overweegt eerst in kalmte.

De **voorzitter:** Wij hebben beslissingen genomen die voor het Partijleven van de grootste beteekenis zijn, beslissingen die de groote meerderheid der Partij en tal van vrienden, van ons verwachtten. Niet de geroyeerden en hunne vrienden hebben het in hunne hand de toekomst der Partij te bepalen. De Partij zelve zal hare toekomst bevechten. Wij hebben jarenlang voelen kerven in het Partijlichaam. Wij zullen de slagen minder gevoelen als ze van buiten komen, maar laat men dit weten: men staat niet tegenover weerlooze lammeren, de Partij zal zich tegen aanvallen weten te verdedigen. De partijgenooten hebben den plicht om wakker te staan ook voor deze hare besluiten. Ik weet dat onze Partij een onoverwinnelijke Partij is en elk tegenstander zal er zijn kop tegen stukstooten, zijn tanden erop stukbijten. Dit geldt niet in de eerste plaats de geroyeerden en uittredenden, dit geldt vooral de bourgeoisie die denkt nu voordeel op ons te behalen. Wij staan dezen zomer voor een grooten strijd en ik ga dien met het grootste optimisme tegemoet, als wij allen onzen plicht doen. Dank aan de Deventer partijgenooten voor de goede organisatie. En ten slotte: Leve de S. D. A. P. (Luid applaus.)

Uiteengaande, zingt het congres de Internationale.

BUITENGEWOON CONGRES DER S. D. A. P.

OP ZATERDAG 13 EN ZONDAG 14 FEBRUARI 1909
:: IN DEN SCHOUWBURG TE DEVENTER. ::

Aanvang: 13 Februari, 's namiddags te één uur.

- AGENDA: 1. Opening.
2. Vaststelling van den duur en aantal der zittingen.
3. Mededeelingen.
4. Behandeling der ingekomen voorstellen.

I. Van het Partijbestuur.

a. De partij geve een weekblad uit onder redactie van de partijgenooten Roland Holst en Wibaut.

Dit weekblad zal als bijblad worden verbonden aan „Het Volk”.

De redacteuren oefenen hun functie uit in geregeld overleg met de redactie van „Het Volk” en zij hebben daartoe, teneinde met „Het Volk” een goed geheel te vormen, ook recht van medespreken inzake den inhoud van het dagblad.

b. Het Congres spreke als zijn besliste meening uit, dat het bovenstaande besluit tot gevolg behoort te hebben de opheffing van de „Tribune”.

c. Indien de partijgenooten, die de „Tribune” uitgeven, niet tot die opheffing bereid zijn, spreke het Congres als zijn meening uit, dat deze partijgenooten van het lidmaatschap der partij vervallen moeten worden verklaard.

Amendementen.

Afd. Baarn.

De eerste alinea worde gelezen als volgt:

De partij geve een wetenschappelijk weekblad uit onder redactie van 2 personen, die op dezelfde wijze gekozen worden als de redactie van „Het Volk”.

Afd. Wageningen.

De 2de en 3de alinea van voorstel a worde gelezen:

Dit weekblad staat geheel los van „Het Volk” en is verantwoording schuldig aan de partij op dezelfde wijze als de redactie van „Het Volk” en de redacties van andere partij-bladen.

Afd. Bussum.

Voorstel b van het P. B. te lezen als volgt: Het Congres spreke als zijn besliste meening uit, dat het bovenstaande besluit, wanneer na verloop van zekeren tijd (bijv. één jaar) blijkt

dat het weekblad beantwoordt aan de gestelde eischen, tot gevolg enz.

II. Van de afd. Amsterdam I-VI.

1. Het Congres draagt het P. B. op voor het eerstvolgende congres een zoodanige redactie van art. 20 der Statuten te ontwerpen, dat a. het recht van kritiek en op verkondiging van meningsverschillen onverkort blijve gehandhaafd, doch

b. de uitgave van periodieken, zoowel door leden individueel als door federaties en afdelingen, op zoodanige wijze worde geregeld, dat aan de eischen der partijorganisatie in voldoende mate wordt voldaan.

2. Het Congres vertrouwt, dat de bestaande bijzondere organen zich van af heden reeds naar den geest van punt 1 zullen gedragen.

III. Van de afd. Arnhem 1.

Het Congres besluite, dat alle bladen en tijdschriften, onverschillig of zij door federaties, afdelingen of partijgenooten worden uitgegeven, die de bedoeling hebben propaganda te maken voor ons beginsel en zich noemen sociaal-democratisch, onder contrôle van de partij worden gebracht en aan het Congres, desgewenscht, rekening en verantwoording van redactioneelen inhoud schuldig zijn.

IV. Van de afd. Gorinchem.

Het Congres spreke zich uit voor de oprichting van een weekblad naast „Het Volk” onder contrôle van de partij. De redacteuren hiervoor te kiezen door de partij uit kandidaten door de Marxisten gesteld.

Opheffing van de „Tribune”, zooals die tegenwoordig bestaat.

V. Van de afd. Heer.

Het weekblad de „Tribune” worde gebracht onder contrôle van de partij.

VI. Van de afd. Middelburg.

Het Congres enz.,

eraan herinnerende, dat het recht van kritiek en de vrije meeningsuiting binnen de partij vaststaan, met inachtneming van de regelen door de Haarlemsche resolutie gesteld;

overwegende,

dat echter de uitgave van bladen, zoowel door organisaties der partij als door leden individueel, behoort te geschieden onder zoodanige controle der partij als het partijbelang eischt;

van oordeel,

dat, waar twee richtingen in de partij bestaan, beide staande op den bodem van ons program en daarmede op samenwerking aangewezen, deze samenwerking daadwerkelijk behoort plaats te hebben;

besluit:

1o. het Partijbestuur kome voor het eerstvolgende congres met voorstellen, de bovengenoemde controle der partij betreffende;

2o. eens per week wordt een speciaal bijblad van „Het Volk” uitgegeven, waarin in het bijzonder vraagstukken van beginsel en tactiek, ook van onze Nederlandsche politiek, zullen worden behandeld;

3o. genoemd bijblad sta onder bijzondere leiding van een Marxistische redactie, met dien verstande, dat de kollektieve redactie van „Het Volk” medezeggenschap in de redactie van het bijblad hebbe, terwijl omgekeerd de bijbladredactie gelijk recht in de redactie van „Het Volk” bezitte;

van oordeel voorts, dat waar dit bijblad aan de minderheid het recht waarborgt, hare opvatting van onzen strijd ter kennis van de partijgenooten te brengen, het voortbestaan van de „Tribune” overbodig is geworden;

stelt de redactie van de „Tribune” ten plicht, onverwijld te besluiten, haar blad op te heffen;

acht een eventueele weigering dit te doen in strijd met het partijbelang en belemmering van de door dit partijbelang geboden kameraadschappelijke samenwerking;

geeft het Partijbestuur het recht en draagt het op, in dit geval de redactie van de „Tribune” bij hernieuwde overtreding der Haarlemsche resolutie op staanden voet te royeeren.

VII. Van de afd. Scheveningen.

Het congres,

van oordeel, dat een verbod tot het uitgeven van bladen door leden der partij in strijd zou zijn met de vrijheid van meeningsuiting,

derhalve handhavende het besluit van het congres te Arnhem, waarbij een voorstel tot zulk verbod met groote meerderheid werd verworpen,

vertrouwende dat door de oprichting van het partijweekblad als bijvoegsel van „Het Volk” de gelegenheid tot het uitspreken van partij-

genootschappelijke kritiek zal worden verzekerd,

spreekt de wenschelijkheid uit, dat thans de uitgevers van „De Tribune” besluiten de uitgave van dit blad te staken,

roept alle partijgenooten op er toe mede te werken, dat het nieuwe weekblad in de behoefte aan gelegenheid voor principieele bespreking van socialistische vraagstukken en voor ernstige kritiek ten volle zal voorzien.

VIII. Van de afd. Leeuwarden.

De „Tribune”-redacteuren worden geroyeerd.

IX. Van de afd. Rotterdam V.

De partij neme over of richte op een wetenschappelijk tijdschrift, geredigeerd en uitgegeven in samenwerking met de redactie van „Het Volk”.

Toelichting: Het is de bedoeling het wetenschappelijk orgaan „De Nieuwe Tijd” te brengen aan de partij. Mocht dit op niet te voorziene bezwaren afstuiten, dan geve de partij zelf een wetenschappelijk orgaan uit, minstens om de 14 dagen verschijnend, waarvan de abonnementsprijs zoodanig is gesteld, dat deze valt binnen de draagkracht van de overgrote meerderheid der partijgenooten.

X. Van de afd. Tiel.

Het buitengewoon congres keure het bekende Rotterdamsche colportageverbod af.

XI. Van de afd. Den Haag.

Het buitengewoon Congres enz., bevestigende de resoluties betreffende het uitoefenen van kritiek door partijgenooten op de leidende organen der partij, zooals deze werden aangenomen op de partijcongressen te Utrecht en te Haarlem in 1906 en 1907;

constateerende, dat bedoelde resoluties door de redacteuren van het weekblad „De Tribune” bewust en met opzet werden overtreden, terwijl dit opzet in bedoeld weekblad van 30 Januari en 3 Februari 1909 uitdrukkelijk wordt erkend;

van oordeel, dat, hoezeer wij de éénheid in onze partij noodig hebben, dit toch slechts kan zijn de eenheid binnen de grenzen der sociaal-democratische discipline; dat een éénheid, welke daarmede gekocht is, dat de meerderheid eener democratische partij afstand doet van haar recht, om hare meening te formuleeren en bindende regelen voor al hare leden vast te stellen, slechts schijn is;

verklaart, dat partijgenooten, die opzettelijk handelden en schreven in strijd met de hierboven vermelde resoluties, het recht hebben verbeurd, om deel uit te maken van de S. D. A. P.,

en gaat over tot de orde van den dag.